

స్వార్థదేశార్థక్రియలు

స్వార్థక్రియ లన వర్థములు రెండు. తనకు సంపదలఁ దెచ్చు నది; దేశవిభూతి నుద్ధరించునది యని. ఇందు రెండవ యర్థమే ప్రధానము. ఏవృత్తిఁగాని నిరాఘాటముగ నింద్యమే యనుట కష్టమైయైనను కాలదేశ వర్తమానంబులం జరిశీలించి దేశానుకూల వ్యాపారముల నాశ్రయించుట కర్తవ్యంబు.

ఉంఛవృత్తి

ఈప్రపంచమున నెక్కడను లేని వ్యవహారంబొకటి ఈశ్వర భూమిలో ప్రబలమై యున్నది. అదియే దన ఉంఛవృత్తి. ఇది యనర్థ ప్రతిపాదక మనుటకు సందేహము లవమాత్రమును లేదు. బెల్లము గొట్టిన తాఁయివలె దియ్యచే నిగనిగ లాడువారు తాము సోమరిపోతులై యుండుటయేకాక ఇతరుల కష్టార్జితం బుం దినుటయు, వీరిగజూచి కర్తవ్యులును జీతమునకన్న భిక్షమే యొక్కవ యని వనులు చాలించి నివిధ వేషంబులతో దేశాటనంబుఁ జేయుటయు నిత్యాది విషత్తులు మనహకు మూర్ఖులై, పాత్రాపాత్రత గణింపక దానము లిచ్చివను ప్రాజ్ఞము వచ్చునని, యెంచుటవలనఁ గలుగుచున్నది. దేశార్థపరిహీనత, దొంగతనము, అలుబీడ్డలను పదలుట, సోమరితనము, శైతన్యము మొదలగు రాష్ట్రవ్యములకు నీమూఢభక్తి ముఖ్యకారణము. దేశమునకు దౌర్భాగ్యము దెచ్చి పాడునీయుట పంచమహాపాతకములకన్న మించిన పాతకముగాన ఈ విపరీతదానములచే

స్వర్గలోక ప్రాప్తియగు ననుట నత్య మెన్నటికిని గాదు. ఛలోప
కార మనుగా తాత్కాలికోపకారము గాదు. మఱి ధ్రువంబును
దేశమునకు నెడరు గలిగించినదియు నైన యుపకారము. దేశ
మునకు నపకారముఁ జేయుట దేశస్థులకును ఇత ముందు
బుట్టుఁ బోవువారికిని అవధి గల్పించుట గాదె! ఇందఱికిని
ఎగ్గావరించి తాము మాత్రము తటుక్కున స్వర్గమునకుఁ
బోవుదురేని, అట్టి స్వర్గములో నెందఱు దేవతలు బ్రతిమాలు
కొన్నను వీరిపాత్రున మానము గలవాఁడెవ్వఁడును నహవా
సముఁ జేయ నమ్మింపఁడు. ఆ స్వర్గమును మనదేశ మట్లీ
యుండు నేమో! ఏమీ! హిందూ మహాజనులు బట్టిన
మాధ్యము, శ్రీకృష్ణులు బోధించినది ఫలాపేక్ష లేని పని. వారి
శాస్త్రముద్ధరింప నవతారమెత్తిన యుత్తమ వర్ణలూచరణాశునఁ
బ్రకటించునది పనిలేని ఫలాపేక్ష. ఇయ్యది సిగ్గునకుఁ దొలఁగిన
వృత్తియని యైన రోయక, తమ్ముమ్మారే మావేశించిన హక్కు
నియు గౌరవ విశేషమనియు వారు తలయెత్తికొని తిరుగుటఁ
దలఁపోయి నీ రాజ్యమున నెక్క మతమేకాదు మానమును నిలు
వక పోయెనో యని సంకయింప వలసి యున్నది.

పండ్లెండవ ప్రకరణము

మూలధనము, అనగా, పూజ

“మూలకరి పుష్పముల గోయ ముద్ది లేటి

పుష్పం జేసియన్నిగోలేడు పోల్కి (మొదలు)

గండకుండంగ గొమనది కార్యఫలము

బొద్దులకుం పోలే మొదలంటు బొద్దులరాదు”

(భారతము)

నిర్వచనము

ప్రకృతి పౌరుషములవలె అద్యంబుగానున్నను అర్థభాషుల
త్యమునకు మూలధనం బటి ముఖ్యంబైన కారణంబు గాఢన
దీనిని కొండలు మూలాధారతుల్యమని యుండదు. అయినను
వృథానమునకును బురుషునకును దరువారి దనియు ఘోషింప
మయిన దనియు తెలియుట సుగమమే. సాధారణములగు ఫలం
బులకన్న నిర్దానికీగల ఋణగుణం బేమన్న ఫలములపుడే విని
యోగమునకు జేరబడి నశించును. మూలధన మన్ననో ఇతర
ఫలప్రాప్తికి సుపరకరణముగఁ బ్రయోగింపఁ బడును. నేరుక నను
భవమనకుం జేరబడక ముఖ్యము లగు ఫలములకు గడింపుట

యందు ప్రయోగించబడు వస్తు సమూహంబు మూలధనంబు నాబడు.

మృగములు కష్టమున జీవించునవిగాని యురువులంబోగు చేసి తద్వారా మఱిత సंपాదించునేర్పుగల యవ్వకావు. వశుప్రాయులైనవారును సెకంబులట్లు అద్యైదివముల చింత దప్ప ముందునాళ్లఁగూర్చి యోచింపరు. వాగరికతతో భావి ప్రజయుఁ బరిణతిఁగనును.

తొలుదొల్ల మూలధనముం గూడఁజెట్టుట కష్టసాధ్యము గాని సులభముగాదు. తమయొక్కయుఁ దమవారి యొక్కయు పోషణమునకుపోఁగా ప్రాచీన తత్తుములలో బీదలకేమి మిగులఁ గలదు? ఒక్కఁఁగూరి యేతీడుననో మిగిల్చికొన్న యెవలఁ దరు వాత మిగులఁజెట్టుట కష్టముగాదు. మిగుల మిగుల ఖీగిలిం చుట సులభము. కూలివార్తడు దినమునకు ఒక యణానైనఁ జేర్పఁజాలరు. లక్షాధికారులు నూజులకొలఁది మూటలుగట్టు నురు. అనఁగా నీ రామలలో అధికవృద్ధిన్యాయము చెల్లు చున్న దగుట. కావుననే యొక్కఁఁగూరి ముందునకు వచ్చిన వారు వనసర మని బహుత్వరలో బైనికెక్కుటయు వెనుకఁ బడినవారకు వారలంజేరఁ జాలక ఇంకను అభివృద్ధితులై పరితపించుటయు నగుచుండుట. ఏరోపాఖండము మిగులఁ జిన్న దియ్యయ్య దానికన్న పెన్నియోమధుంగులు విస్తీర్ణతను దాల్చిన అసియాఖండమును వెలకుఁగొనునంత లక్ష్మీయుతంబై

యందుటకును, మనము వెనుకంజిక్కి దౌర్భాగ్య చక్రవర్తులుగ నుంచుటకును ఇదియే మూలంబు. మనము ఒకింత సేకరించు లోపలవారు పదింతలుగను రెండింతలు సేకరించు లోపలవారు. ముప్పదింతలును జేర్చి పెట్టుచు నానాటికి మనకును వారికింగల యంతరమును నిడివీ జేయుచున్నా రేగాని కుఱువగానిచ్చునట్లుగానము. ఇప్పుడు పడేదంబలో మన దేశమునందు సుమారు 10 కోట్లు ప్రయోగింపఁ బడియె. ఇంగ్లాండులో చూచినరకుల వ్యాపారమునకు ముఖ్యస్థానమైన మాన్చెస్టర్ లను సైకపట్టణమునందే ఇంతకన్న ద్విగుణరాశి నుపయోగించిరి. ఏగోపా వారితో సమాన పడవీ బడయవలయునన్న వారికన్న మనమెన్ని యంతరము లెక్కు వగఁ బొటుపడవలయు.

మూలధనోత్పత్తి

వీకారణము చేతనైన ఫలాతికయము ప్రాప్తివుడు మితంబుగ భోగించి మిగతదానిని సెలవుజేయక పునరుత్పత్తికై ఉంచుటచే మూలధనము సిద్ధించును. చేతులతో గువ్వలఁ బట్టి జీవించువాఁ డొకఁడుండె ననుకొందము. వాని కొకనోడు పక్షులమితముగఁజిక్కిన కొన్నింటిని భుజించి తక్కినవానితో వేయకు సాధనములైన విల్లును అడ్డును గొనినను సరే. లేదా మఱు నాడు భుత్తికి దక్కువ లేనందున పక్షుల నెదికుట మాని విల్లు నడ్డులను రచించుచునను సరే పుంజమేర్పడు. తరుణంబునకు వితరణ ముచేయు. వితరణమునఁ దానుదివక యొకరికిని పెట్టక

భూమిపాలు చేయుటగాదు. సమయావసరములం బాటింది ఇంకను గూర్చి సుద్యమించుట.

మూలార్థసిద్ధికి హేతువులైన ధర్మగుణములు

విశేషమునకు సహాయభూతంబులైన గుణము లెవ్వయన
(1) దీర్ఘదర్శిత్యము. ఇత్యుది నాగరికాగ్రేవరులయెడ సహజమై యుండు. తక్కిన మనవంటి వారి కనవరతానుష్ఠానముచేతగాని యలవడదు. రాజోపు కాలమునకు వలయు సాధనముల నిప్పటి నుండి సిద్ధపఱుపఁ గోరుట మంచిది యని యెంచిందిన మాత్రాన లాభంబులేదు. ఎఱుకతో నడకయు నుండవలయు. ఎఱిగి నంతన నడత తనంతట కుదురుననుట యసత్విము. దైర్ఘ్యమును సూర్చి వ్యాఖ్యానముచేయ నందఱును సమర్థులేకాని పిఱికి తనములేనివారు కొందఱే. ప్రవర్తనము గరిష్ఠత నొందవల యునన్న క్రమము దప్పక స్థాపించుటయే సాధనము. వేటొందు లేదు. కొందఱు జనుల విద్యావంతులఁ జేసినజాలును. సన్తానావలంబనంబు విధిచేక తనంతట అనుగమించును అని భావించెదరు. ఇది వెట్టితలంపు. ఇది నిక్కమేయైన ఇప్పుటి కాలపు బి. ఏ. ఎం. పలు బయటనెకమాటయు నింట వేఱొక మాటయుగా ద్విజహ్వాలై యెలయున్నారని కావున సభ్యా సమే అన్నింటిని శ్రేష్ఠంబు.

(2) సాహసము. అట్లగా ఫలసిద్ధి నిశ్చయముగాదు. కావున మొదలు మునిగినను మునుంగని యనుదైర్ఘ్యము. విరోధావారి

సాహస మే మనవచ్చును! బలాభ్యులే చెలుగుటకుఁ బూర్వ
మే ఇండియా, చీనా, జపాన్, మున్నగు పరరాజ్యములలో.
వాణిజ్యార్థము ప్రవేశింపఁ బూనిరి. లేజోనిధులకు కాలాకాల
నిర్ణయ మున్నట్లు కానము.

(౩) సంఘక్షేమమే పరమ ధర్మమని భావించుట. తమమేలే
చూచుకొనువారు ఎన్నటికోగాని సిద్ధిజెందని వ్యవహారముల
కాయత్తులుగారు. తత్కాల ఫలప్రదములకు మాత్ర మాసిం
తురు. సంఘము నలక్ష్యముగాఁ జూచుటచే సంఘము షీఁగిం
చును. అది కారణముగఁ దామును దుర్గతి పాలవుదురు. స్వలా
భామే తనలోనే యుదయించి తనకే ముష్టదెచ్చునట్టి ఏదవ
యంతశ్శత్రువు దేశభవత వాకాంక్షించువారు రాష్ట్రంబు
తోడనిదామును ఉదారస్థితిం గందురు. ఐరోపావారి ధనకనక
సమృద్ధిగాంచి వారు పదార్థతృప్తిం దగిలినవా రని యెన్నుట
సామాన్యమే యైతను ఇది పొరబాటు. అర్థములు ఫలముగా
వాలారినంతన అవియే యుద్దేశ భోగములని అనుమానించుట
హేత్వాభాసంబు.

(4) దమము. అనఁగా అప్పటప్పటికి పర్వమును మ్రొంగి
వేయక శస్త్రపుల మిగులఁజెట్టుటకై అశల నాపుట.

(5) దేశమున సారాజ్యము. అట్లుకాదని

“కన భవమిదియని” యూహి

మనఁ బరిణామమాచియైన బహిఃశోక్తమయ

గౌనియాదేవ్యరికే వ

చ్యుతా జనపాలుండు భేదినో నిర్భయతకా ?" (భారతము.)

అన్నట్లు స్వామ్యరక్షణము లేమింజేసి ఎవ్వరును గూడఁజెట్ట నుద్యమింపరు. మఱి "గతకాలము మేలు వచ్చు కాలము కంటె" అని గ్రుక్కుమిక్కునక మెక్కి యూరకుండుదు. పూర్వము మనదేశమున కీగతి పట్టియుండుటచేతనే ప్రాచీనులు జీవితంబు జెట్టి దంబగుట "సంసారము చంచలము; ఎడమ వుల్లు మిథ్య, దుఃఖసాగరము, వర్జనీయము" అని విధిలేక తలఁ పోసియు, నిరాశతో జీవంబుల నిలుపుట దుర్భరంబుగాన, స్వర్గంబున సుఖంబులు వడయుద మని కొందఱును; అంతకుం జేదయైన మనసుగలవారు నిర్వాణత్వంబుంజెంది నిర్వికార స్థితి నుంటయే విమోచనమార్గం బనియు, నిట్లు నానావిధముల తత్త్వంబులం బ్రకటించి మనశ్శాంతిం బ్రతిపాదించిరి. ప్రాణ మానములు భద్రములుగా నవ్వెను, మానములో నేమున్నది. ప్రాణములోనంతకు మున్నే యేమున్నది యని విరక్తి వహిం పక యేమిచేతురు ?

(౪) సంఘస్థైర్యము. జాతిమతాది భేదములచే భిన్నులమై వారి వారి స్థాంతములగు కుటుంబముల మీదఁదప్ప నితరముల యెడ ననాదరణ బుద్ధిగలవార మగుటచే మనదేశమున సంఘము శిథిలమైపోయినది. మఱియు దూరదేశ ప్రయాణములు విస్తరింతుటకు ప్రతికూలములైన ఆచారాదులు తిథివార నక్షత్ర

ములు నసంఖ్యములుగ నుండఁబట్టి వ్యవహార వాణిజ్యములు మనయెడ నంతీర్థము లయ్యె. సంతోష వ్యాపారముల కెక్కువ మూలధన మక్కఱలేనందున నార్జన బుద్ధియు దుపేక్ష నహించిన వార మైరిమి.

అడంగు లట్లుండఁగా వితరణమును నిర్వహించు కష్టసంప్ర వాయములు మనలో లెక్కకు మిక్కిలిగఁ గలవు. అవియేవన చచ్చినవారు చావఁగా బ్రదికినవారును యావజీవము శవంబు లట్లుండుటకై విధింపఁబడిన దానధర్మాదులు, పెండ్లికాల మునందు శక్తికి మీఱి సెలవుఁ జేయవలసిన దని భార్యబంధు వులు నిర్బంధించుట మొదలగునవి. కావున మనకు నూలి పూసయంతైన మిగులఁబెట్టుట కష్టమైనది.

ఇంగ్లీషువారి కృపచే మనకును గొంతకుఁగొంత బుద్ధికుదిరి ఇప్పుడిప్పుడు వృద్ధికి వచ్చుచున్నాము. బాంకాయి, అహమ్మ దాబాదు ప్రాంతములలో మనదేశస్థులు దూది యగ్రతశాలలు మొదలగువానికి యజమానులై ప్రబలవ్యాపార పాఠిగులై యుంటఁగాడ దానిద్రవ్యదేవత నిక ముందైన వెడలఁగొట్టు గలముగదా యను కుకూహల మంకురించెడి.

మూలధన ప్రవృత్తి

వస్తుసమృద్ధికి బీజంబునుం బోని దగుట నికను విస్తరించి మూలధనముయొక్క గుణముల గీర్తింపవలయు.

(1) దీనిచే కాలము వృథా వెచ్చింపఁబడక మిగులును. చేతులతో నుడివి విత్తుటకుఁ బక్వముచేయ వలయునన్న నెలలు పట్టును అదేమడకతోఁ జేయుదుమేని కొన్ని దినములు చాలును. ఇట్లు మిగిలినకాలము నిద్రకు నాహుతి గానీయక ఇతర యత్నములఁ గొనసాగింప వచ్చునుగాన ఉత్పత్తి యుద్ధిపించును.

(2) కాలమును రక్షించుటయేకాదు. కాలమును ప్రతిష్ఠించుటకును ఇది దావలంబు. ఘనతరోద్యమములు ఒకనాఁడు నొకయోఁడు సమాప్తి నొందవు. కార్యము పండవునంతవఱకు చేతిలో నేమియులేని వాఁడు వేచియుండఁ బాలఁడు. కాంచియుండ నేరని కర్తమువలనఁ గాదె కూలివాండ్రు తక్కువ జీతమునకు విధిలేక కుదురవలయుటకే కాలంబేరీతి ననుకూలత ఘటించుననుట కింకను ఒక దృష్టాంతము. బావిలోని నీరు త్రాగవలయునన్న బాహు నైనప్పుడెల్ల దిగి చేతితోఁ గొని త్రాగవచ్చును. ఇందు కార్యసంభమునకును పూర్ణతకును కాలభేదము మిగుల స్వల్పము. ఫలమును గొంతమే. ఎన్ని మార్లని దిగి కొంచెము కొంచెముగాఁ ద్రావుచు వృథాకాల వ్రయమునర్పవలయునని యెంచి ఒక్కవారము వనిఁజేసి ఒక కుండను త్రాడును సంపాదించినవాడైన దినమునకు రెండు మూఁడు పర్యాయములు చేది పెట్టుకొన్నఁ జాలివచ్చును. ఉత్పత్తిచేయుటలో దాక్షిణ్యము హెచ్చవలయునన్న యత్న

మునకును వినియోగమునకును కాలభేదమును పావ్యము. ఇంకను కాలభేదమునకోర్చి గొట్టములు యంత్రములు గడియైన తలచినప్పుడు ద్రవ్యమును దలచినన్ని సేపు వారకును.

కాలప్రభావ విమర్శనము

కాలం చిట్టి ప్రభావము నొందుటకు గారణంబు గలదు. ఎట్లన, ప్రకృతిక క్తులు మనకుం దోడ్పడవలయునన్న అనువగు నుపకరణములం గూర్చవలయు. ఇందుల కెంతోకాలము పట్టును. అవిరిశ క్తి, విద్యుత్కాంతి, ఇవి మనకు లొంగి నేవఁ జేయుటకు యంత్ర నిర్మాణము ప్రభావము. అతిచాతుర్యము గలిగినవాఁడు సాధనకలాప సృష్టిచే దనకోరిక లన్నింటిని ప్రకృతిక క్తులచే గోయిగఁ గూర్చుండి యీడేర్చుకొనవచ్చును. స్వచ్ఛందప్రవర్తన పూర్తిగనో కొద్దిగనో కల మనుష్యులవలె ను మృగములవలెనుగాక నిద్రాహారములులేక చెప్పినట్లు మటుమాటాడక పనిచేయునది యంత్రములు. స్వాభావిక శక్తులు విజృంభింప నవసరముపఁగునదిగాన కాలంబు మనకు మోహాబోకారి యయ్యె. కార్యప్రారంభ పరిణమా పులకు నడుమ కాలమింత దీర్ఘ తఁగనునో ఆర్జనమును అంత పయ్యగఁ జెందును. నేరుగా వినియోగముల సంపాదించుటకన్న పని ముట్లు తెలుదలగు సాధనముల సేనానిముచే పరోక్షముగా నానూరించుచుట గుఱాధికృతమేను. ప్రత్యక్షమునకన్న పరోక్షమెక్కువ ఫలవంతము. కావున దొరుకు గాల్గవలయు

మైనను తుదకు సనాతనమగు నుద్యోగ ప్రాప్తియగుంగాన
మొత్తముమీఁద భవిష్యత్తును లెక్కించిమాచిత కాలమెంతో
మిగులును.

(౩) కొందఱు ఉత్పత్త్యర్థమైనవి కాని విత్తంబులు చూల
భవంబులు గావని యుండ్రు. మఱికొందఱు ప్రంజీభవించి స్థిరతఁ
దాల్చి చిరకాలయోగ్యములైన వస్తువులును పరిపణములే
యని యందురు. ఇంకనుం గొందఱు ఎద్దానినుండి యాదాయ
ము వచ్చునో అయ్యదియు నీవియే యని వాక్రుచ్చిరి. చూడం
బోయిన నీ మూఁ డల్లిపాయములును యాధార్థ్యము గలవి
గాను కొంతకుఁగొంత పరస్పర వివ్రములుగను ఉన్నవి.

పెద్దలుగడించి పెట్టిన ఆర్థితో వడ్డిశవనముఁ జేయవారు
ఉత్పత్తికల్లు సాధకు లగుదురు? నీరు వ్యవహారులకేగాక త్రాగు
బోతులకును ధనికులకును అప్పు లియ్యవచ్చును. భోగముల
యందు న్రయము చేయువారు దేశమునకు నష్టము దెత్తురు
కాని లాభము తేరు. ఇట్టివారి సొత్తులఁ గుదువఁబెట్టుకొని
వడ్డి బిగఁబెట్టి వచ్చుబడి ననుభవించువారు అప్పుగా నిచ్చిన
ద్రవ్యము మూలధన మానాకాదా? ఉత్పత్తికి నిజముగా ప్రతి
కూలమే యయినను ఇదియు మొదలే యని యందఱును వాడు
కొందురు. ఏది మొట్టుండినను తన కుత్పత్తికరముగానే
యున్నదిగదా !

ఒకానొకనై ద్యుఃఖం వృత్తివిషయమై 'రాశిపోకలు చేయు
టకునై బుడినుంచుకొనియో బో. ఉత్పత్తిర్థమైవది గాన
నిదియు మూలధనమే. అదేబుడిలో దానును దనభార్యయు
గూర్చుండి పికాయ పెల్లి లేని అప్పుడు. మూలధనము కాశ
పోవునా ! కాదేని వరుస ఉద్దేశ్యమూత్రమున రూపుమాటుట
సంభవించు.

మరియు నాగేళ్ళు కత్తులు అనిముసు వీనిని మూలధన
మనుటేల ? తాముచెడి చాలదినములుండి ఇతరవస్తువులున్న
విల్లుట కాధారముకొలుగదె ! గృహములు న్నవీయేకదా !
వస్తూత్పత్తికై వినియోగింపబడినవి కానున్న నేమి ? తాము
జన్మస్థానములుగా తమనుండి సుఖానుభవము నిరంతరధారంగా
బ్రహ్మచర్యజేయుచు. ఈ సుఖములు క్షణభంగురములు 1.
తామొదిరంతనములు. సుఖము నాదాయమేకదా ! మావ్య

1 తాత్కాలిక సుఖములను బ్రయోజనములే యొనగ ఉత్పత్తి
ములుగావు. ఉత్పత్తియు లేనియనిన. దేశముయొక్క యుత్సాహకళితవిప్లవి
ముందు యంత్రములు, వ్యవసాయ లింత్రములు, సంఘావాహములు, రాజ్యాంగ
పద్ధతులు, ఇత్యాదులు. ఇవి వినియోగానుభవము లట్లు మూలధనములుగావు
మఱి నిరంతరసౌఖ్యదాయకములు. కావున సార్థకం బనగా స్థిరతరవస్తు సమా
ర్థనోపకరణము. బాణముల కేసుక యెంత యుల్లము ౧ లిరించినను వది
శ్వలో లయించునది. అసలవునో నావు పొకటి గొన్న వానికెట్లైన
పొలుపప్పుద్ధిగఁ బ్రావవచ్చును గదా.

ములనేనా ఆదాయమును? దావ్యములే? వస్తువులగొని వినియోగించుటలే గదా! ఆ వినియోగము ప్రాపించిన దానినే ఆదాయమునూచదు?

కావున మూలభవంబు మూడు మూర్తుల వెల్లడు నని యెఱుంగునది. ఏనిని ఉత్పత్తిస్థితిలయ స్వరూపము అనియు తెప్ప

వినియోగమును సార్థకము, నిర్లభము, నని ద్వివిధము. ఏవినియోగము లేక నుత్పాదనకర్త పృథ్విగాంచునో యదిసార్థకము. ఉదా! మిథునోజనము. దేవప్రజను రాజ్యమునకును బలమును ప్రాప్తించునో యదినిర్లభము. అనర్థకర మన్న న దప్పులేదు. ఉదా! అవిరముగఁ బొట్టులు మగలు పట్టు పదాదుమారులు భుజించుట; వివాహముల జేయు విపరీతప్రసాదపు ఇత్యాదులు. మేరకుమించు సౌఖ్యరాసులు సార్థకములు. ఇవి నిష్పద్యము అనుట దుర్వచనము. శ్రమవినియోగాది క్రియలు పుడుకొన్నట్టి భంగకరములుగా నుండఁ గూడ దనుట యాకారతమ్యములొని యాంతరభావమే.

కావున సమిరభోగంబుల పాంశబోక యావశ్యక వినియోగముచే దప్పిస్తోందుట చుందిది.

అవశ్యకవినియోగమును గాలదేకాదుల ననుగరించి పరిణమించునూని నిర్వికారంబుగాదు. ఉదా! అదేవిభుష్యులకు మానరక్షణము మిత మనావశ్యక ముగాఁ గోంచును. ఐతోపాలోనిజనులు మారపాశనము విడువరాని దందురు. ఇదిభవనకు నసహ్య మనిపించును. మనయింద్దలో నెల్లరు శోకకూటములొ బంకిగాఁ బరుండి నిద్రపోదురు. ఇంగ్లీషువారియూహాప్రకార మిదిచెడ్డ తోఁత. ఇట్లుగుట నావశ్యకము లిది యని ను ర్తించుట కద్దము.

అయినను శోకవిజ్ఞప్తి:—నాగరికులుఁ దెలివగువారు మరణానుచ్ఛేదము ధైర్య నిర్ణయించునదియు లేకొనకొన్నావశ్యకమునకు ననుకూలము లై నవియను ఆపరివార్యములు. మఱియు ప్రకృత మిట్టి వానియందు ప్రజలకు

వచ్చును. ఎట్లన, 1 ఉత్పత్త్యాభారము. 2 అదాయసంధాంత
కము. 3 వినియోగానుకూలము. ఇమ్మూటో-సామాన్యము
గము లేవీయన:—

(1) మూలధనము ధ్రువంబు. అదాయ ముక్కు దివ్యము
వెచ్చించుటకై యుంచబడినది. దృశ్యబల్యమును శాశ్వతంబు
గాదు. ఎట్టియంత్రమును నేడుగానున్న నిక నూతనేడులకైవ
శిథిల మగును. భర్తహర్త్యములును ప్రళయకాలచర్యంత
ముండఁబోవు. అయిన నాదాయమునకన్న నెక్కువకాలము
వచ్చును. ఇది సంధావనీయాంశము.

(2) మూలధనము పుంజు. అనఁగా నిజమైన మొత్తముగా
బాద్యమునది. గృహములు బండ్లు ఇవి నానాటికి క్షీణించును.
కాన తొలుతనుండి యీగవ్వమునకుఁగాను వచ్చుబడిలోఁగొంచె
మెత్తి వేరుగఁబెట్టుట వ్యాపారుల కాచారము. ప్రతికంపిని
వారును పరిహీనతాపూర్తికై లాభములో నొకపాటు వినియో
గింపకయుండుదు. కావున నియతి తగ్గదు.

నభిరుచి లేకపోయినను ఆవిరక్షిమాన్వి యువరక్షి బోదయోగ్యుడయిన కాగరి
కతయొక్కలకుఁగాను. అట్టి రక్షి యంబుంబడిన వృద్ధివశించును. రీతలు
అంబలితో: దృష్టిపెంచెద రని యాయంబలియు చింతితి గుర్తించు కాలు
వని యున్న వారిల్లు ప్రశస్తస్థితికివత్తురు? హెచ్చైనకావల సాలో
ములుగావు. బహుశక్తితోడ భర్తను భర్త మని యంబు ధైర్యవంతిని మించిన
యోగవ మహాపాతకము.

(౩) ఆదాయనిర్వహణమున సద్యః ఫలప్రజాయ కార్యము ముఖ్యము. మూలధన విచారణములో నుత్తర ఫలప్రాప్తి ముఖ్యము. ఒకతూరి వాడినంతనే లయించువస్తువులు ఉత్పత్తిర్థమై వాడబడినవి కానిచో మూలధనమును కాశరప్ర. ఉదా! చుట్టలు, నస్యము (అమ్మవారికిఁ దప్ప)

ఏ అర్థమైనను నకే అప్పటికి వినియోగ్యమనియైనను భావి ఫలమునిచ్చునది యని యైనను భావించవచ్చుగాన ఉపయుక్తిం బట్టి అర్థములు మూలధనముగానోకానో యనుట నిరయింప వలయు. “ఇది సరే మూలధనమే. ఇది యెన్నటికి మూల ధనముకానేరదు” అని వస్తువుల విభజించుట అసాధ్యము. చుట్టలు కల్లు వస్త్రములు ఇత్యాదులు పాఠాభ్యసముగఁ గొందఁ జికి వినియోగ్యములైన యర్థములుగా నున్నను వానిని సృష్టించువారికిని విక్రయించువారికిని ఆదాయావహములైన మూలార్థములే కదా!

(4) మఱి యన్ని వస్తువులును లయమునకుం బ్రాతము లంటిను. అట్లైన కల్లునకు ఇల్లునకును భేదమేమి కి ఒకటి యర గంట సుఖమిచ్చును. ఇంకొకటి అరయుగము సుఖమిచ్చును. ఏమూర్తము కాలవ్యత్యాస మున్న మూలధన మన వచ్చును కి ఒకదినమూ వారమూ వత్సరమూ యని ప్రక్షింపవచ్చును. ఈ మూర్తమని వ్యవధియేర్పఱుప వీలుకాదు. వాడుకమీఁద సరే పనికి నిత్యానిత్యనిర్ణయముం జేయవలెను.

(5) అవును! పరిపణము వృద్ధియగుచునే యుండిన అపారమై మూల్యరహితముగాదా? కాదు. ఏలయున పరిపణముతో నాగరికతయు పొచ్చును. నాగరికతతో మనుష్యవాంఛలును వ్రలును. ఒకకోరిక అరులోన ఒదికోరికలు మొలకలెత్తును. అభిమతము లేనంతములు. దుభిరాక్షుని దేహమువంటిది. ఒకటి నశించులోన ఇతరములు వేయిపుట్టును. మఱియు అశనుబంధించుటకు ఆశాపాశమేగాని వేటాండులేదు. అదెట్లున అశను బంధించవలయునను అనలేనిది నిగ్రహంబునకేల తొడంగుదుము? ఏకామమును గూడదనువారు ముముక్షుత్వమును వర్జనీయ మవర్తెరి. మోక్షేచ్ఛ ఇచ్ఛగాదా! మఱియు ఫలములయెడ మనసుంచక పనులు జేయవలయునని కొందఱు స్వభావవిరుద్ధమైన బోధల జేతురు. ఫలపరిత్యాగబుద్ధియు గోరికలలో జీవించేకాన ఎల్లను వాంఛారహిత వర్తనంబు సమకూరుట యసాధ్యంబు. సిద్ధులు గోరక సమారబ్ధుడౌట యెట్లొచ్చెప్పువా రెవరును లేరు. ఫలయం దిచ్ఛలేకున్న వీత్తులేల చల్లవలయు! ఫలములయెడ బ్రహ్మర్పణబుద్ధితో లోకయాత్రకొఱకు పాటుపడవలయునందురేమో. నావసంచయమెల్ల “కొఱకు” లో నిమిషియుండ లోకయాత్ర “కొఱకు” మూత్రమెట్లు యోగ్యమాను? రక్షితేమినా శక్తి లేమినా మనమానలు గూడవనుట! యోచింపుడు!

“అపణయమైన చింతించుట న్యాయంబుగూడు; తనకుం గీడు గలుగని మేలుగలుగని ధర్మంబు వదలరాదు” అను తత్త్వము.

లు తమవారు. “అవశ్యమైనవిహారపదార్థము” అను వాక్యమునకు ఘనవాగు “జయశాంతయే యుండుకొనకాదు. అశాంతి లేకున్ననవశ్యమైనది దుఃఖముండదుగా” అని యర్థముచేసిరి కావోలు. ఎట్లుచూచినను అకలమగంటుటయుఁ గాదు. అడుగంటవలయు ననుటయుఁ గాదు. మతేమన ఏనిలోను తమధర్మముల నిర్ణయించి శ్రేయస్కరములైన వాని దృష్టి చేయఁబూనుట కర్తవ్యము.

ఇంతేకాదు. కూడఁబెట్టిన ధనములు అగ్ని, భూకంపము, సముద్ర ముప్పొంగుట మొదలగు ననాహుతములచే నశించుం గావున ఎన్నటిని ఒకే విధముగవృద్ధిఁజెంది యర్థములు కొలఁదికి మీయుట యసంభవము.

ఒకవేళ కొలఁది నతిక్రమించునను అవధి యుండఁబోకోలది. ఈ దానిదృఢీకరణములో నగుననియెన్ని భయముఁబొందనక్కఱలేదు. ఇతఁ గొన్నియుగముల కమిత ధనరాసులుండునేమో! ఐనను ప్రళయకాలములో వాసలు వివరీతముగఁ గూరియునని ఇప్పుడే చెబుచున్నట్లు దెగఁగొట్ట నెవడును బూవఁడు. అట్లు చేయుట నిరక్షరకుఁడై యానాధిక్యపైత్యముగననుభవించు నటన విద్యుల విసర్జించి నట్లు.

మూలధనము కూడఁగల మొదలు నిర్ధమ మద్దీపింతురేయ

(1) కర్తవ్యమును భుక్తి నాపాదించుట, ఇయ్యది అద్వైత ఇతివృత్తము. ఇదియొక్కటి గురిగిన తక్కినవి సులభముగ

సాధ్యములను, హింసారోజములలో ముక్కలువాని అభివృద్ధి
శుభ్రమును నూడఁజెట్టుచున్న వారై పరిశుభమును పొందెను.
రము వాని లేకున్నను మిలమిలలాడి నాట్టిచ్చుక మిగులంబులే
గుంపులుగట్టి గరించుచున్నారు. ఇది యెంతయు శోచనీయ విష-
యము. ఏదాది భుక్తిపాపించినట్లైన లేకున చొరవ విసేరియు
గలవారు ఇంకెన్నటికిని గోపముచాకుండునట్లు సామగ్రులను
ఉపకరణములను నిర్దిష్ఠఁగలరని శాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము.

(౩) భుక్తిఁ దరువాత పనిముట్లు ముఖ్యము. పశ్చిమభండ-
ములో కోట్లకొలది ద్రవ్యము యంత్ర వ్యయపై యున్నది.

(౪) యంత్రములు పనిలేక యుండనిచ్చిన కొన్ని శృంగ-
ద్రుష్టపట్టి చెకును. కావున వానిచే దయారు కాబడు సరకులు
దండిగ నుండవలయును. దూదియంత్రములు నదా తిరుగు చుండి
వలయునన్న ప్రతిదినమును బండ్లకొలది ప్రతి ప్యాక్టరీలో దిగు
చుండవలయును.

చలాచల మూలధనములు

మూలధనము చలము అచలము లివి రెండు విధములు-
యంత్రాలకు లచలములు. చిరకాల మేకరూపములోనే యుండు
నవి. కాటాన్యమునకురాని దూది నార వట్లు మున్నగునవి.
చలచలములు. అస్సగా అచిరములును పరివేశమునకు వచ్చు
నట్టివి వస్త్రములు గోనలు అట్లము మొదలగు తీరులరూపు

మూలపదవియు వని ధావము ప్రకృతినుండి పరిగ్రహింపఁబడు సరకులు సాధారణముగఁ జంచలములు.

అచల మూలధనములు

అచల మూలధనం బెంతయు గణనీయంబు. దీనియందు ముఖ్యలక్షణములు కొన్నిగలవు. అవేవన

(1) ఉపకరణములెంత దృఢంబులు శాశ్వతంబులువో వానిని 'సృష్టించుటకు యథాక్రమముగ నంతకుఁదగిన కాలము పట్టును. విరోసా, ఇండియా దేశములకు నె 'కా యూత్రలు నులభముగా జరుగుట కొఱకు 'నూయజ్' అనుచోట సముద్రములకు సంధి యేర్పడుటకై నావలు నిరాఘాటముగఁ జోగలిగినంత గంభీరమును లోఁతు వెడల్పు గలదియైనై న కాలువను ద్రవ్వరి. ప్రకృతము 'పసిఫిక్', 'ఆట్లాంటిక్', మహాసముద్రములు సంగమించి వాణిజ్యము నిరాటంకముగ జరుగుటకై 'పనామా' యను నమెరికా ఖండములోనిసీనులో నూయజునకన్న మించిన కాలువను ద్రవ్వించున్నారు. ఇట్టి ధ్రువములైన సాధనములు సమ హూరుటకు పదిపదునైదు వత్సరములు పట్టును. అంతవఱకు భరణాదులకు పూర్వార్జిత నిధు లుండవలయును. ఇవి పేదలచే సాధ్యములగు కార్యములుగావు.

అయినను ప్రతివాఁడును గుబేరుఁడు గాకున్నను ఇందఱుఁడుచే కొంతకొంత చండాచేసి సంఘముగఁ కుదిరి పని జేసెన

ఎట్టి యసాధ్యకార్యములనైన సాధించుట యొక ప్రమాదముగాదు.

(౭) అచలవదార్థము అనేకవత్సరములు స్థిరములుగా నుండుగాన భావిని వ్యవహారస్థితిగతు లెట్లుండు నను దూరదృష్టియు, ఎక్కినను దగ్గినను సమాధించుకొంద నును ధైర్యమును లేనిది వాని నెవరును తలుచు నిర్మింపజూనదు.

(౮) అల్పభువ మగుటయు గీజే. ఏలయన లోకమున నెందఱో క్రొత్తక్రొత్త సాధనములు గనిపెట్టుచుండురుగాన విశేష నష్టము లేకయే అన్నియో తీసివేసియో సూతనయంత్రముల స్థాపించు చుండవలయును. 'ఒక యంత్ర మున్నది గదా, ఇతర దీనికి మించిన దేనియుండును' అని పరామర్శతో నుండిన పోటీ చేయువా లింకను శీఘ్రగతితో నిపుణతతోనో పనిచేయు యంత్రములఁ గనిపెట్టి యుపయోగించి ఇంకను నయముగ నన్నిదివాలెల్ల జేయుదురు. అమెరికాలో ఇరువది ఇరువదియైదేండ్లకు యంత్రములమార్పురు. ఇంగ్లాండులో యంత్రసముదాయము గొయ్యి యాయుప్రమాణము సుమారు ఘోషపది లేక ముప్పదియైదు వత్సరములు. జపాన్, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్, ఈ దేశములలో నలువదియేడల వఱకును ఉండనిప్పురు. మనదేశమున నన్ననో లెగున పూజ్యముగాన ఆయంత్రమే తనంతట జిల్లమొక్కటింది ఇతనొక యడుగైన నెత్తివెట్టవల వని వాలుక చాచుకొని తునుకలై క్రింజపడినను చెన్నపట్టణపు బహు

గుట్టములనూడ్కి అవపాకకాల పర్యంతమును పరిశీలించుకొందురు.

(4) యంత్రము లూరికున్న స్వప్నముగావ వెలులు అభిగూలమైనను పరే ప్రతికూలములైననుసరే సరకులుచెచ్చి పనిజేయుచుండుటయే విధానము. దీనిచే ధరలు చంచలములౌను. అదెట్లన గిరాకీ మండముగానున్నను ఉత్పత్తికర్తడు. ఉత్పత్తియైన పరకులను కర్మకాలలోనే యుంచుకొనియుండుటకునుగాదు. కావున నెట్లైన నమ్ముచు బోవలసినదే యని అడిగినవెలకెచ్చి వేయుదురు. ఉన్నట్టుండి వెలులు తగ్గును. అందుచేత పోటీవారు కొందఱుదివాలెత్తి నెత్తిన గుడ్డవేసికొని కామేశ్వరయాత్ర బోవలసివచ్చినను వచ్చును. సహకర్తుల సంఖ్య కొద్దియౌకొలది ఉత్పత్తియు నల్పమాను. గిరాకీ రుచితురిగిన దగుటచేత ఇంకను గావలయు నని యాసించును. అప్పుడున్నట్టుండి వెలులుపొచ్చును. ఈ రీతిని యంత్రకళాబంధురములైన దేశములలో వెల బుయ్యాల లూగుచుండును.

(5) ఇంగ్లాండులో తొలుతరైల్వేలు వేసినప్పుడు జనులసంఖ్యలు లాభార్థములై కంపెనీలలో భాగములుగొనిరి. రెండు రైలు కొంచెపుకాలముతో బదులిచ్చునట్టిదిగాదు. ఇనుపదారిచెదరకుండ మట్టినమముగ వేయుట ఒకటి; గవనశక్తిగల యంత్రములు గుదుర్చుట రెండు. లోకులు ఇవి యుక్తాకరములుగాక, వీటిలో సామానులుబంపవచ్చును. మదముదా

సూక్ష్మవ వచ్చును' అని నమ్రకముగొనుట మూలము. 'వాణిజ్యము లున్నట్టుండి ప్రాంతానికి వదిలి క్రొత్తచారికి రావనుట నాలుగు. ఈకారణములచే చిరకాలము నష్టముగలిగె. ప్రజలు ఉత్కంఠగ గొన్న హా రగుటచే నమభాగముల నితరుల కమ్మి జూచిరి. కొనునారు మూత మెవరుగలరు? కావున తార్కిక లేక మిగుల హింస జేసిరి. ఇట్లుండి అర్థికోత్సాహములలో నొక్కటిగ నెన్నఁబడునంత యుపద్రవకాలియయ్యె. కావున పాలము శీఘ్రముగ రావలెనను తలంపు గొనుటవలన కాచి కనిపెట్టుక యుండుటకు సామర్థ్యము లేనివారు అచలములలో నంతగాఁ బ్రవేశింపఁ బూనరాదు.

భూమిసేమాశ్రము మూలధన మననగును

భూమి వివర్గజంబుటిమి. నిజమేకాని క్షేత్రములు ప్రకృత దత్తములా? కంటకపాషాణ దుర్గమంబులు, వన్యసత్త్వభయం శరంబులు, జలాధార రహితమైన యీ వృక్షిని సమంబుగఁ జేసియు, మృగంబుల వధించియు, చెరువులఁ ద్రవ్వియు, కాలువ లేర్పఱచియు, నింతటి స్థితికిందెచ్చినవారు మనుష్యులే కదా! అట్లాట నది ఆదిని స్వభావసిద్ధంబయ్యె ఇప్పటికి మనుష్యకృతం బాయెనని చెప్పవలదా? కావున పాలములును కొంతవఱకు పరిపణంబులే.

అయినను వ్యాప్తి (దిగంతరము, విస్తారము, కైశాల్యము) పొరుపేయంబుగాదు. వట్టి విస్తారములో నేమియున్నదని చూల

కగఁ జూతురేమో యది తగదు. మహాపట్టణములలో నైశాన్యము వ్యర్థమగుటచేతనేకదా గృహము లన్నియు వెడల్పుగఁ గట్ట ననువులేక పొడవుగఁజూసాగి లెక్కలేని యంతస్తులతో మేడలు నిర్మింపఁబడినవాయె ! అమెరికాలో 'న్యూయార్క్' అను పట్టణములో 45 అంతస్తుల మేడ లున్నవి? నేను కనుటారఁ జూచి యాశ్చర్యమగ్నఁడనైతిని. మఱియు నేకస్థలమున ననేక గృహములు గట్టుట తరముగాని తలంపు. అవఁగా శరీరములో నాత్మయాచేశించి యుండవచ్చు ఒకయింటిలో నింకొకయిల్లు పిశాచిబట్టిన వడువున లీనమైయుండుట అసంభవము. కావుననే లోకులందఱు నేకసద్దనివాసులుగాక ప్రక్కప్రక్కల గేహముల నిర్మించికొని యుండవలసిన వారైరి. అనుకూలమగు చోటు ననే అన్నియిండ్లను ఉండజేరని కతంబునఁగాదె స్థలసంఖ్యిధి యగు తారతమ్య మావిర్భవించి బాడుగలలో వ్యత్యాసము గల్పించె? కావున వ్యాప్తికృతమైన స్వామిభోగంబు శ్రమక్రతి ఫలంబుగాదు. మతి ప్రకృతిచే సృష్టితమైన భూప్రదేశమును గ్రహించుటవలన గలిగినది.

భూమికింగల యుత్కర్షము అందలి ద్రవ్యవిశేషమాత్రం బునంగాదు. మఱి వ్యాప్తిచేతను వచ్చినది. జాబోజ్యోగులవై అసంతృప్తులకోర్చి సారవిస్తరమును చేకూర్చుజాలితి మేనియు వైశాల్యవిస్తరము మనుజులకై కీ మించిన గుణంబుగాన ప్రజా సంఖ్య వృద్ధిజేందుకొంది చోటుచాలక అన్యోన్యకలహముల

కాన్పదమగును. వ్యాప్తిస్థిమితము. ఒకరి కెక్కువయైన
నితరులకు మిగిలినది తక్కువకు వచ్చుంగావునీ మహాపతిత్వంబు
ప్రాణతుల్యంబును వలసిన ప్రాణపరిత్యాగార్హంబుమనై పఱలు
చున్నది. వ్యాప్తియు మూలార్థము లట్లు వృద్ధిపఱుపగూడువది
యును యున్న యెడల నింత ఘనతకుఁ బ్కృతమై యుండదు.

కదానైపుణి, వాణిజ్యకౌశల్యము ఇత్యాది బృహదర్థ ప్రతి
పాదక విద్యలు పరిపణంబులా? ఇవి పురజీవితము లట్లు అనేక
కాలము ఒక్కనియందే నిలుచునవియేగాక పారంపర్యముగ
వ్యాపించి శతాబ్దముల పర్యంతము సజీవములై పెంపెక్కు
టయు గలదు. ఇవి సియలకు నెలవులు. అభ్యుదయాస్పదం
బులు. కాఁబట్టి పీనిని నీవి (మూలధనము) అన్నదోషంబు లేదు.
కానీ పీన్వరి భోగంబునకై సంపద లుపార్జితంబు లగునో వారిని
(అనగా మనుష్యులను) మూలధనముగాఁ బరిగణించుట సరి
కాదు. అర్థముభోగ్యము. సరుడుభోగి. భోగిభోగ్యములకు
సమత్వం బసిద్ధంబు.

అ ధిక పా త ము

మూ ల ధ న ము

ముఖ్యములు:—

(౧) ఉత్పాదకశక్తి. (౨) భౌతికవత్సము. పద్యకాల ముఖ్యము. వత్సము క్షరకాలములు ప్రధానముని యెంచు ప్రాజ్ఞత మూలధనావాప్తికి వీల కారణము.

ఉత్పాదకశక్తి మూలధన శ్రుద్ధికిఁ గారణము. అనుగా మూలధనము లాభవాయుగావున దానినెల్లరు ప్రోగుచేయుదు రనుట.

క్షరకాలమున ఫలమునకు వచ్చునది గావున సంకలోపేచీ విధములు వచ్చునో, యేదోపమునచ్చి తన్నుకొనిపోవునో అట్లైన చిలుక బూరుగుద్రాని పండు నాసిందిన ప్రింగుఁగాదా యను శంకయు భయమును నెల్లరకు సహజ ములు. అవి మూలధనవృద్ధికి నిరోధకారణములు. వత్సము వచ్చునను భయ మునకన్న లాభోత్సాహముమీఁటి మోలయుదేశములలో పరిపూను లచోరము లగును.

అర్థము, మూలార్థము, వీనికింగల వ్యత్యాసము.

(౧) సంఘపరముగాఁ జూచిన:—

ఆదాయమునొసఁగు పోయషేయ పదార్థము లన్నియు మూలార్థములు. స్వభావసిద్ధములు. ప్రకృతికింజేరిన యుత్పత్త్యాధారములుగాన నిందులో లెక్కకు రావయ్యె.

(౨) ప్రాంఘికుల పరముగాఁ జూచిన:—

అనుగా ప్రతిప్రయోగమునకైయు పశుముగాఁ జూచిన నని యర్థము. తాము దెచ్చివ్వకొన్న దగుట నేలలు చెరువలు విశుద్ధజలపదార్థ గుండయు నులు సైతము బారికి మూలధనములే.

అట్లైన నర్థములకును మాలార్థములకును గల భేదమేమి ?

స్థిరతరములు నుత్తరకాలికములు నైన యర్థముల ప్రాప్తికై ప్రయోగించబడు నర్థము మాలార్థము. అయ్యదియ తాత్కాలిక వినియోగార్థముగ భావించబడిన సాధారణార్థము. నీవియందు వస్తువులబట్టి భేదము వుట్టలేదు. మఱి యీ తార్కమ్యములు ప్రయోజనసిద్ధములు.

ఆదాయము ద్వివిధము. మొత్తము శిష్టము (నికరము) అరి. పెలపులు పోకగా మిగిలినరాబడి శిష్ట మనబడు.

దేశాభ్యుదయము కొలచువద్దలి:—

ఇది యెంతయు ముఖ్యమైన విషయము. వస్తురాసులంబట్టి కొల్పోట సరియో ? ఆదాయముం బట్టి కొలచుట సరియో ? ఈయంశము విచార్యము. ఆదాయముంబట్టి గణించుటయ యుక్త మని శాస్త్రజ్ఞుల మతము. ఎందులకన:—

* (౧) ఇండియాదేశములో వస్తువు లఖండ పరిపూర్ణములై యున్నవి. గంగాప్రముఖనదులు, సారము నోడలైన కాలిక్షేత్ర సముదాయము, సాంద్రములైన మహారణ్యములు మనకున్నట్లు ఇంగ్లీషువారికి లేవు. అందుచేతనే మనము పొక్కిలైన ధనాధ్యుల మని వాదింపఁ జిచ్చివారైన నుదలఁగోకుడము వస్తువు లున్నను ఫలములు యథాక్రమములు గావు. ఏలన వస్తువుల సఫలంబులై జేయు శక్తిలేమికదగ.

(౨) మఱియు వస్తువుల విలువ యాదాయము ననుసరించి యుండును. గోక్షుభూముల విస్తీర్ణం దెంత యుండినవేమి? అప్పుడా యందునగాని కొనరాదుండదు. కొన్నిన నేల యొకకాణి యున్నను కన్నమాసికొని విక్రయించి నను వేయి రూపాయలు పెల రూఫి. ఈ యంతర్యత్వము గాగఁగ మదాయమని వేల చెప్పవలయువా ?

గోదావరినది పూర్వము యభేచ్ఛగాఁ బ్రవాహము పోతగున్నదనినోఁ దా నానందమునఁ జేయు వేడుటయు కాదు, త్రోవలోని పంటలపైత మృతమింది యతనికై గానుకగాఁ గొనిపోవుచుండెను. ఇప్పుడు అనకట్టయి, వంతెనలు మొదలగువానిచే నిరోధింపఁబడి యత్యధిక ప్రయోజనకారిణి యాయె. కావున వస్తువుల యుచుండు క్రత వేదము లన్ని ఆహారవీయము గాద్య, కుటీరారములకాంతరే. అట్లుంట వస్తురాసుల మృతము జను చేర్చుటచే దేశ శ్రేయము నిర్ధారితంబు గాదు. మూలమునకైన ఫలమా ముఖ్యము. ద్రవ్య సంపదములొప్పుఁ దత్తనితోర్పత్తి కుభావ్యము.

(3) కుటీరము యొక్కయు మూల్యభూమియొక్కయు వెలుగు యభాగ్రమములు గావు. దండాపూరి జిల్లాలోనివియు మైసూరు సంస్థానము లోనివియు వద్దల చెన్నపురిలో నమ్మిని వెల యొక్కటే. రాకపోకల సౌలభ్యముచేత కుడవఁ దండాపూరిలోని వెలుగు పైతము మైసూరు వెలుగున్న నధికములు గావు. అట్లుండియుఁ దండాపూరిలో నేలలు మైసూరిలోని చిత్రదుర్గప్రాంతము నేలలకన్న ముప్పుది వలనది లెట్లు వ్రయములు. కావున మూలార్థములయొక్క ధనమూల్యముంబట్టి ప్రాభవము మతింపఁ జూచుట పొరపాటు. అది యెక్కువగ నుండిన మృతన రాజ్యమానకు భూరికల్యాణము గాఁబోదు.

(౪) ఇంకను కొక విశేషము. మొత్తపు టాదాయము గోలుచుటయు నాభొనము. జనసంఖ్య గణించి ప్రతి కుటుంబాని యాదాయ మింతయని నిర్ణయించి పరస్పర చూచినంగాని విజయము.

ఉదా. హిందూదేశముయొక్క జనసంఖ్య వాచాపు 80 కోట్లు. ప్రతి వానికిని జీర్ణరమునకు రెండు రూపాయలు ప్రాప్తిందినను సావనత్వది శాస్త్రాయము 80 కోట్లుగను. ఇంగ్లాండులోని జనసంఖ్య కుమారు 3 కోట్లు.

వారిలో కొక్కొక్కరికి 15 రూపాయల అదాయమున్నది దేవతల దేవతల
దాయము 50 కోట్లు. అందుచేత మనము వారకు ఈలాంటి భుజి తియ్యవలసి
యర్హము ! పరిశీలించిన వారిలో వేదవేదము భాగ్యమైనను మనకు లే
దనవలయును !

కావున దేశసంపదలః బోల్చి తానతమ్యము నిరూపించు గోరిన సరాసరి
పరిమాణముల నిర్ణయించుటయే యవసరమైన పద్ధతి.

పదుమూడవ ప్రకరణము

అర్థిక యుగములు

మృగయా యుగము

యుగములక్రిందట పురాతనకాలములో జనులు అనంత ఖ్యులు సహాగరికులును గాన దట్టముగనున్న పనములలో వేటాడియు ఫలమూలకాకాదులుగోసికొనియు గాలయోతః దీర్చుకొనిరి. వీర్బ్రతుకు మనుష్యులబ్రతుకా యని సంకయింప వలసి యున్నది. కట్టుటకు గుడ్డలును వసింపఁ అర్హతలైనను లేక కుడువను ద్రావను నేమైన దొరికినఁ జాలు నని వానశము లుల్లు మేతలై కాట్లాడుచు పరిభ్రమించుచుండిన మనపూర్వులం దలఁచిన మనము వారిసంతతి వారము యని యచ్చెరువయ్యెడి.

ఈలాగు వ్యచ్ఛేదముగ నుదయించు కూరాకులతో నెన్నియో శత సంవత్సరంబులు గడుచుడు, 'జంతువుల సాధు చేసి పదిలపఱచిన వలసినపుడు వలసినంత యాహారము లభించు' ననెడు బుద్ధిగలవారు కొందఱు ఆరీతిచేసి 'ఇది ప్రాచీనాచార ముగా' దను మతిచే నట్లుచేయక హింసలులైన నమూనకాలీ మల నుక్కడంది తమకు కానినలంజేసియు యములోక ప్రయాణము జేయించియు సర్వము వాక్రమించుకొనిరి. మృగయులుగ

నుండుట మాని పశుపతుడైరి. ఆ తొల్లిట్టి పోయెద రక్షణంకను
మనదేహచ్ఛుల నంటియుంటఁగాఁబోలు మృగయాభీరక్తి ఇంకను
మృగ్యంబు గాలేదు. భిల్లులుగనుండు మాని పిదప గొల్లలమైతిమి.

పాశుపాల్యముగము

ఆకాలమున మానవులకు మందోలే సంపదలు. పశు
వులు, మేకలు, ఎనుములు ఇత్యాదిజంతువుల పాలు, పెళ్లుగు,
పెన్న, మాంసము వీనితో జీవనము గడుపుకొని పచ్చిక ఆకులు
బలసినచోటలకు మందల నడపించుచు చిరమయితో పరిధా
నములఁగల్పించికొని బేరసారములఁజేసి ఇంచించుక గరువతన
మును బడసినవారైరి. మూలధనం బిట మొట్టమొదట నవతే
రించె. దానిలో పశువులును వివులంబు లగును రక్షణార్థము
సంఘముగా కుదిరి ధనాధ్యు నొకని నధిపతిగా నేర్పఱుచుకొని
శాసనంబుల నిర్మించుటఁజేసి ధర్మాధర్మములు సంభవించె.
నోవతి పశుపతి యను నామములు శివునందును రాజనందును
బ్రవర్తిల్లుట కిదియే హేతువు. అదిని మందలు బహుళముగఁ
గలవాఁడ రాజౌటయగాక ధర్మకర్తయే నాయెంగ్రావున వానిని
కేవలమనుష్యుఁడని భావించక భగవంతుఁడే యని యందఱు
గొలిచిరి. అర్థము, సంఘము, ధర్మము ఇవి పరస్పరాశ్రయ
ములు. చూడుడు! ఏకాకిగ నవవులఁ గ్రుమ్మరువానికే నత్యా
నత్యములు న్యుపరయోజనపరతలు మొదలగు ద్వంద్వముల
బాధయొందదు. అట్టిపురుషుని నన్యార్థుడని గాని మర్త్యుడని

గాని చెప్పవలయుచున్నది. నీతి సంఘపరిపత్తి. సంఘత్యాగము
ధర్మత్యాగము, స్వాయాన్యాయములకు నతిమృదైన వాన
ప్రభుడు పరమాత్ముడో మృగవృక్షజడప్రాయుడో కాని యిది
మృగం జేనాటికిం గాదు. అర్థముల ననర్థము లనుట ధర్మార్థ సంఘ
పరిపత్తిగము నెఱుంగని దోషమేకాని విజ్ఞానచ్యుతిక గాదు.

ఫలియ జనుత్పయే జగీషకు హేతు వగుటంజేసి శిల్పం
ముల చిత్తరుప్రల, బద్ధుల నుపకరణాపాదనంబుల నానక్తిఁ
గొనుటకు నవలంబులైన విరామంబు విక్రమముగ రా
జులదొడంగె. మృగంబులు తెఱచిలేకదినమంతయు నుదరనిమి
త్తమై క్రుమ్మరును. అట్లు స్త్రీపురుషులును అనవరత ముదర
నిమిత్తోద్యోగులైన విద్యావివోదములకు వలనగు విరామంబు
పండజాలనివారై మృగప్రాయు లౌదురు. అయ్యో! మహాదేశ
మున ప్రకృత మెన్ని కోట్లజను లీదురవస్థఁ జక్కి లేమ కట్టిదశ
వచ్చు గదా యని యెఱుఁగించుటకుం బరితపించుటకుం గూడ
మరిలేనివారై యున్నారో తలంపుడు! అట్టివారి కీయోచన
లేకుండుటయే తత్కాలమునకు మేలుగావున, అపరిమిత శారీర
క్రమ నొనఁగించువారికి మనఃశయంబును నిద్రాతిశయంబును
స్వాభావికంబు లయ్యె. తత్కాలమునకు దుఃఖహేతువు గాని
మూత్రమున పారల నట్లే యజ్ఞానాంధకారంబునఁ గూల్చద్రోసి
శకులుగఁగ కురదనిచ్చుట పరమపాతకంబు. సులయన ఎఱుకగల్గి
జకుండుచే భేదముప్రసాదించి యప్పటికి పాలిస్థితి నింకను హైన్య

గతికిఁ దెచ్చినను ఆ భేదబుద్ధియే దానిని నిర్మూలించి మఱియే దానుభవము జెందవలయు నను నానగల్గించి యుక్తాహ నంతులంజేసి నానాటికి ప్రకోవృద్ధికి బీజము వంటిదాను. భేదా మోదమాలు లేని వాట పశుపక్ష్యాదులు హర్షప్రకర్షాభిలాష కృతయత్నంబులు గావు.

కావున పాశుపాద్య మహాయుగంబు సర్వవిధముల వాగరి కతకు మూలంబై నది.

అయినను స్థిరనివాసులు లేర్పడుచుకొనక వీరు మున్ను పాండవు లాహారశాంతిచే ద్వైతకామ్యకాది వనములం బరి ప్రథమించిన రీతి నోగణపోషణార్థము దేశాటన పరులైరి. వ్యవ సాయవిధానంబులు వేద్యంబులై యున్న భూమినుండి స్వకృషిచే మత్స్యజ మృగాశులకు నలసిన భుక్తి నలవఱచి పల్లెలు పట్టణము లుగా నిర్ధన్యాన్తి నుండవచ్చును గదా! అది నరని కఠంబున స్వయముగ నెదుగు పచ్చికవాడలఁ బట్టి యిచ్చోట కూన్యమైన నింకొక కాద్యలమునకును అక్కడనుం గడఁబడిన వేటొక పచ్చిక వట్టునకుంగాఁ గుర్తుకువారైరి.

వ్యవసాయ మహాయుగము

తరువాత నట్లో సేద్యముఁ జేయఁ నారంభించి వృక్షముల ఖాయముగ నాక్రమించి కుదురుపాటైన జీవనమునకుం దొడఁగిరి. ఇందుచే మున్నపటిన్న కలిమియెక్కువై తన్మూలమున వాగరికత పెంపెక్కులయ్యి, పద్ధిలవృత్తిఁ గలుఁబడు లేర్ప

దుటం జేసి గృహస్థధర్మము అధ్యుతములై వాసింగాంచుటయు నిష్పట్టిల్లె. "ఎల్ల శెట్టి లెక్కయే లెక్క" అనునట్లు దినదిన మొకే తీరున మాంసక్షీరశాకములఁ బుచ్చుకొనుట మాని అరోగ్యరుచులకై భోజనాదులతో వివిధభంగు లేర్పఱుప నుద్యుక్తులైనందున అందఱు మొకే వృత్తి నాశ్రయించుటమాని భిన్న వ్యాపార లోక్తులైరి. కమ్మరి, కుమ్మరి, వడంగి మంగలి, చాకలి, బేహరి, మొదలగు నానావిధము లగుట్రదు కుదెరపు లేర్పకుటచే వపూర్వసమృద్ధి నొంది చేతంబు విలసిల్లె. సిరు లుల్లసిల్లుటచే జనులును సమంచిత విరామకాలంబును విచారవిభూతియుం జెంది సుఖపరాయణులై ఇంతకుఁ బూర్వ మెవ్వరును భావంబుననైనఁ బడయని భోగంబులూ జేలిరి. హిందూదేశము అదృష్టవశంబున వేయి రెండువే లేడులకన్న మునుపే యంత మహర్షికకు వచ్చె. కాని దురదృష్టవశంబున మన ప్రాచీను లింతకన్న విన్నగనుండ నెన్నని కతంబున రాను రాను క్షీణించి నేటికి మౌనము మహామారి ఇత్యాదృష్టాంతముల పుట్టి నిల్లెనది.

పరివర్తన కళాయుగము

యూరోపియనులు ఇంతటితోఁ దృప్తిఁ జెందక పౌరు షోద్ధులులై పరివర్తన కళాయుగంబుం బురస్కరించి తెచ్చి భూమిందల రాజ్యమున రాజుగఁ జేసిరి. ఈ వర్తమానయుగంబు యొక్క ఘనతర లక్షణంబు లెవ్వయన

(1) హస్తబలధనునకన్న యంత్రబలంబు ప్రభావంబు మనుజులు చేతి పనులచే నభిజడిగొనుట చాలమట్టునకుఁ జాలించి ధీశక్తిచే బ్రకృతికర్తుల సకీకృతలంజేసి తన్ములమున పర్వతార్థ సంఘటనచాతుర్య భుక్తులైరి. భూజలాగ్ని వాయు స్యామౌత్తరత ప్రభావంబులను యంత్రబలములను పగ్గంబులం బంధించి యథేచ్ఛ సంపాదములకుం జూపి మనుష్య కాశితంబులంజేసి నమస్తుతుస్మారు.

(2) ఇంతదాక భూమిలోని వస్తువాలములఁ జైనికి లాగు కృష్యాది పరిగ్రహణశక్తి లుత్తమము లని యెన్నఁబడి నది. ప్రకృతము వీనికి లాఘవమును రూపస్థల భేదకారణములైన క్రియలగు పరివర్తనకళలకు శ్రేష్ఠతయు బ్రాపించె.

(3) పూర్వము స్వదేశమునందో స్వజాతీయు లయిన వారితోనో మాత్రము వ్యవహారములు జరుగుచుండెను. ఇప్పుడు నాగరికాగ్రేసరుల వర్తకములు దిగంత విశ్రాంతములు గాని యలఁతుల నిల్చునవి గావు.

(4) దిన్నచిన్న రాజ్యముల నాహుతిగొని గొప్పదేశము లిప్పుడు అఖండ కేజింబునఁ బ్రబృధిల్లుచున్న యది. పూర్వము భరతఖండము మహాహిమనీ సీతినందు నమయమునను “భవున్నని” అనఁబడు పరి దేశము లుండినవట! ఇప్పుడా రాజపుటానాలో మాత్రము 99 సంస్థానములు పుట్టులోని చెదలుంబరె మలమల లాడుచున్నవి. జాతిచ్ఛేదముతోడ దేశ

చేపదము వొనర్చుట ఆర్యావర్తంబు లేదు. సంభూతిగ నుంచుట సాకృత్యుల యాచారంబు. వారు దేశమును జాతులును నానాటికి వైశాల్యమును సంక్షేపమునను గను నట్లు, తెలంకుల సీమల నాక్రమించియు పెరివారిని కష్టములకుఁ గల్పములకుఁ జాల్చుచియు, బాటనోలియు, తమ జనంబులకు దొరతనము భూధనంబులును నేకరించి, యేదిక్కు పఁ గాంచినఁ దామేయై చెలంగెదరు. ఇంగ్లాండు, రష్యా, జర్మనీ, అమెరికా, ఈ దేశముల వారి యుద్ధామత నెఱిగినవారు ఈ రీతినే వీరు ఇత ముందును దేశాంతముల నెల్ల దీటుకొనఁ బ్రసరించిరేని ఒకానొకప్పుడు ఈభూమండలం బెల్ల నేకచ్ఛత్రాధిపత్యము క్రిందికిఁ బెచ్చి యొకే గాఢ్యముఁ జేయఁగలరని యూహించెదరు. ఇట్లు సార్వభౌమత్వసిద్ధి తెదురుమాడ్కదగిన వారితో నింకను వడగల, తెంగల, అయ్యరు, అయ్యంగారు, అచారి, శాస్త్రీ మున్నగు సనాచారపుఁ బోకల బోవు వారును జాతి మత దేశ భాషా విభిన్నతలుచే కండతుండములుగ భండింపఁబడిన మనమెట్లు స్పర్థించి మానప్రాణముల దక్కించుకొందుమో యెఱుంగరా కున్నది.

ఆధునిక సీతులు

(1) ఆధ్యాత్మిక తత్త్వంబుల ఘనత నించుమించుగ నన్నెదింపఁజేసి ప్రకృతి జీవమావన సంఘతత్త్వములు చీడయించి ప్రపంచఘోరయుఁ బ్రకాశితంబుఁ జేయుచున్నవి. ఈ

లోకంబున నద్వైతము పరలోక ప్రాప్తికిని పాధార, భూతం
బనియు, అదభిలో చట్ట క్రిందఁ గూర్చొని, యేకాగ్రముగ
ముక్తును బ్రహ్మను గండ్ల నీరు గారునట్లు చూచుచుంట్లు
స్వార్థపరాయణత్వముగాన నది యుక్తము గాదనియు, పాధు
నిక నీతిశాస్త్రజ్ఞుల మతంబు. స్వకీయమున కన్నఁ బరకీయ
ప్రయోజనబుద్ధి మేలు. కారణమేమన మన యునికి సంతోషుల
పడుగద. కొన్ని మతంబులు అహంకారము త్యాజ్యమనియు,
అహంకారమే లేకున్న సంసారచక్రంబు దిరుగుట సాధ్యము
గాదుగాన, స్వభావ విరుద్ధమును శుద్ధముగ నేసాధ్యమును అగు
వాంఛారహిత కర్మానుష్ఠానము కర్తవ్యమనియుఁ బరస్పరశత్రు
ప్రభుగు నీతుల బోధించును. ఈమతంబుల మాట యె ర్తిన
మండితమవారు కొందఱు “తనకు మించిన ధర్మమే లే”దని
వాదించురు. స్వార్థ పరత్వము సాపావహంబగుటయే గాదు.
మఱి తన యుద్దేశమునకే ఊనమైన నడునడి. అదెట్లన, స్వకీయ
ముఖమునే కామించువారు అనేకులున్న సంఘంబు చెడును.
తమకు రక్షకే మగు సంఘంబు జెడివ. చామును నశింతురు
గదా. కావున అహంకారానహంకారములకు మధ్యవర్తియైన
మూర్ఖమున్నంగాని పురుషార్థ ప్రతిపాదనంబు దుర్లుటయు.
అట్టి మూర్ఖంబు లేకపోలేదు. దేశసంఘాధిపాను లైనవాడు
కేవల సర్వోపకార బుద్ధితో కార్యారంభించెనను, తమచే దేశ
మున్నటికి వచ్చిన, తద్వారా తామును జేయుచున్న

గాన, నిట్టి కార్యములు సంకల్పమున నిరహంకారములును, ఫల సమయములన న్నవర ప్రయోజన ద్వంద్వ సంయుతములును గాన, పకల జనకరణీయము లని ఆధునిక సిద్ధాంతము. సంఘములు జనులు పరస్పర ప్రయోజకములై యున్నవి. మహాభారతమున శ్రీకృష్ణుడు పాండవ ధార్మరాష్ట్రులం గూర్చి యుపదించి చెప్పినః—

“ఘృతరాష్ట్రండును దుశ్రులుక్ వనము, కుంతీనందనుల్ పింహముల్
కుంతీసూహింపవసింహమైన వనముక్ దుర్గింకురెందుక్ వశా
వృతస్పత్రంబులుగాని సింహములకుక్ వేగంబె వేటొందుగా
నతొకజొండుట గార్యమియభయముక్ సంకుప్తిమై నున్మిలికా”

అనుపద్యమున సూచించబడినట్లు ప్రజలును దేశమును ఒండొంటి వంటియేయుండును. ప్రజలులేనిది పంఘమునున్న. పంఘము గున్న యెవర బ్రజలంతకుమున్న. నున్న. కావున సంపూర్ణాహంకృతి నిరహంకృతులు గర్వములు. “పదిమందికిముప్పుమూడి ననేమి? నేను చివుక్కునఁ గైలాసమున కెగిరినఁ జాలు” నని మక్కువఁగొన్న వారు ఏతిపరు లేనాడుంగారు.

ఇంతేకాదు. మోక్షార్థము జనులయొక్క సామ్యులాగి బడులు రొక్కమియ్యక చక్కని మాటల బేలుపుచ్చుటకై, రాజులును గురువులును పూజారులును బన్నిన కుయుక్తియేగాని వేటొందుకా దనియుఁ గొందఱి తత్త్వశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయమై యున్నది. ఇందువకుఁ దార్కాణము చూచుడు! హిందు

పులలో ధనేపణము వర్ణనీయమైనను బ్రాహ్మణులకు ధనకనక
వస్తువాహనాదుల సమర్పించుట స్వర్గహేతు వని ధర్మశాస్త్ర
ముపదేశించును. దీనింబట్టిచూడఁగా బ్రాహ్మణేతరులకు ధనము
కూడ ధనుటయు బ్రాహ్మణుల కెంతయున్న జాల దనుటయు
స్పష్టము. అనఁగా మోక్షమునకై ధనమును మార్చుకొనుట.
తెలిసినవారు గావుననే అగ్రగణ్యులు ముఖ్యమైనదాని గ్రహించి
మోషమైనదానిని భారవోసిరి. “ముక్కుమీఁదనే నిగాయుం
చరా నాయనా” అని బోధించియొకండు స్లచ్చేయ ముల్లెలాగు
కొన్నట్లున్నది. ఈయవివేకము మనజేకముననే గాదు. విరో
ధాలోను మిక్కిలిగ వ్యాపించియుండినది. కాని నవీనతత్త్వ
ములు బయలుదేరిన పిమ్మట మతాచార్యుల యాదాయము
బుగ్గముట్ట నశించుటచే వారు మిక్కిలి చీకాకు పడుచున్నారు.

ప్రవృత్తి నివృత్తి చూగములు

పూర్వులు ఇహపరంబులకు వైరం బారోపించిరి. ఈ
లోకమున వన్నెవచ్చిన నాలోకమున నున్న వచ్చుననియు
అచ్చట సౌభాగ్యమురావలయు నన్న ఇచ్చట వైరాగ్యమునఁ
బోవలయుననియు పక్కాఁగించిరి. ఇప్పటివారు ఇయ్యది విరుద్ధ
వాద మని ఖండింతురు. ఎట్లన ఇహపరములు రెంటికిని స్పష్ట
కర్తయుండజే. ఒకచానిని దైవమునింకొకదానిని దయ్యమును
నిర్మింపలేదు గదా ! కరుణాకాలియు నిర్మిడ ప్రభావుండునైన
ఈశ్వరుండు మనము ఇక్కట్లులం జేకునట్లు ఒండొంటి పొక్కి

పొన్నగని లోకంబుల పృథివ్యేననుట సర్వసముండగు నప్పర మాత్మనకుఁగూరతయు హీనతయు నాలోపించుటగాఁజేయుదును నందును మనము మఱులమైయుంట యాతని యభిమతం బనిన నాతనికి దక్కువయగునా? ఇది సరస్వరాసంభవ సిద్ధాంతము. ఇహపరములు సరస్వరాసంభవము లనుట ఈలోకంబు నాచు కాన నెంచిన వంచకులచేఁ బుట్టింపఁబడిన ప్రమాదమేగాని యపాగదయారస వారిధియైతే ఈశ్వరుండొనర్చిన యక్రమము గాదు.

రత్నశాస్త్ర విషయంబులిచ్చి. విస్తరించి చర్చించుట కిటు నవసరముచాలదు. ఆధునికుల యాలోచన ప్రసరించు మార్గము మాత్రిము నూచింపఁబడియె. అంతయెచాలు. లోకంబు పరమధర్మం బనుట సర్వకోవిదులకును సప్తతాళ. ఒకానొక అఖండజ్ఞాన మాన్యుండు “చైవం వ్రుచుచుండు” అన్నట్లు ‘మానవసంఘమే దేవుడు; దానికై పాటు పనుటయే ఆర్చ, భ్యాసము, తపస్సు అన్నియును. అంతకు మించిన పూజ లులేవు. అని వ్యాఖ్యానము మహాదారిముగఁ జేసి యున్నాడు.

మతములకు నార్థికస్థితు లావ్యయులు

తోల్లీమానవులు ప్రకృతికి నెఱచువారు. ఉండుములు, మెండుములు, తుపానులు, విసవిస చిసకుగాలులు, అంధకారమున వాళొన్నట్లు భయంకరముగ తలచుట లాడించి హుంకరింపు

రాక్షసులంబులె నట్లాడు చ్చెల్లును, ప్రతి భ్యేనులు బ్రతాము
గుహలును, అగమ్యవర్తములు, తటాలున వెల్లువగా పాతీ
చిక్కినవాని నన్నింటిని నోట వేసికొని పోవు నకులు, నర్ప
ముల్కు, క్రూర మృగములు, ఇత్యాదులంగొంది ఎఱుకచాల
నందున వెఱపుగొని, దేవత లని పూజింపఁ దొడఁగిరి. గూఢమైన
వానిని జూచి భయముఁ గొనుట మనకు సహజము. కావుననే
పసిపిల్లలు చీకటి గదిలో నెంటిగా నుండరు. అది మువ్వంతర
ముల వారు నిశ్లే. కిరాతులవంటివారు. జ్ఞానమా మన్నా !
స్వభావాద్యుతముల జూచి తమకు విదితములు గానందున
అవాఙ్మనన గోచరము లని సాష్టాంగదండప్రణామంబులకు
మొదలిడిరి. చూడఁడి ఈవింతి ! అవాఙ్మననగోచరత నిజ
మని పూజచేసిన మేలుచేయు ననుట గోచరమాఁబ్బు? దేవుని
గుఱించి మనకేమియుఁ దెలియదు. అతఁ డింద్రియాతీతుఁడు
అని చెప్పట. వెంటనే “అతఁడు భక్తునికి దాసానుదానుఁడు”
అని సిద్ధాంతముఁ జేయుట! ఏమియు నేరని వా రీ విషయమెట్లు
నోర్చిరో తెలియరా కున్నది. యాధార్థ్యమేమన్న — మను
ష్యుఁడు తనకుఁ గీడు చేయ శక్తిగలవానిని గోప్యవస్తువులను
బహుగౌరవముద్ధితోఁ జూడుట నై జగమును, కుట్టువానిని చేరఁ
దీసి యొక చేతిలో నరణానుంది యింకొక చేతిలో నేమియు
లేకున్నను గట్టిగా మూసికొని ‘నిశీచేతిలో నుండునది గూఢం

యువా". అని యడిగిన నాబాలుఁ డరణా తీసికొనుటకు జంతు
 చుండును. అనుభవవంతులమైన మనము ఆయరణాను లోగు
 కొని 'నీరహస్యము నీమొద్దనే భద్రముగ నుండెను,' యని
 నవ్వుచు వెళ్ళుదుము. ఆధ్యాత్మిక విషయములో నేటికిని
 జనులు బాల్యమును మానకున్నారు. అనేకులు ఏమరనుండు
 ప్రపంచమునకన్న నెక్కడను గనబడని స్వర్గమే మేలని నమ్మి
 యుంట కీ బాల్యచాపల్యమే కారణము. మఱియు నీలోకము
 నక్షుగాన నిచ్చవచ్చి నట్లున్నదని భావించుటకుఁ గాదు. 'నా
 యిట్లు బంగారముతోఁ గట్టినది. నేనెప్పుడు నిట్లే కౌమార
 దశలోనే యుండు' నని దంబములు వల్కుచానిని పిచ్చియాను
 ప్పరికిఁ బంపుదుము. కాని ఋషీశ్వరుం డని భావించి పూజింపము.
 ఇంద్రియములకును బుద్ధికి నతీతమైనదానిని అభిమతానుసార
 ముగా చిత్రించుకొని కృత్రిమసంతుష్టి వడయువచ్చును. కావున
 ననే సాధ్యాసాధ్య విచారణలేక యనేకులు ఈప్రపంచములెల్ల
 నీడేర్చులోక మొందు గల్పించికొని 'మేముముల నీళ్లునమ్మి దొన్న
 లోని నీళ్లు దొర్లించినట్లు,' ప్రవృత్తి వదలి నివృత్తి నవలంబించు
 చున్నారు. 'భూలోకంబున నన్నియో కష్టములు బడవలసిన
 వార మై యున్నాము గదా? దీనికి నష్టము గట్టి యిచ్చులోకం
 బొకటి లేకున్న భర్త మెట్లు స్ఫుటంబాగు?' ఇత్యాదియోచ
 నలచే జనుండు భ్రమమూలమై పరిపూర్ణ ముఖాలిషమొక్క

ప్రతిలింబునైన అవ్యయ పదవియొకటిఁ గల్పించి బొమ్మలింజ్జామ
కాలికలంబలె కుతుకంబు నొందెను. అది యట్లుండె.

అదిని ప్రకృతిలోని వస్తువుల జీవత లని పూజించుటకును,
విరక్తియందు రక్తిగొనుటకును అరయ్యి, వెలుపు, నైవర్గిక
ములంజయించి పనులు జేయించుకొనఁదగు జ్ఞానస్ఫూర్తి లేక
పోవుటయు, గారణములు మనము ప్రకృతుల కధినులమై
యుంటిమి. కావునఁ బూజించితిమి.

ఇపు డట్లుగాడు. మనుష్య తేజం బతేయంబై యున్నది.
ప్రకృతి మనకుఁ బ్రజయియ్యెను. మనము పతులమైతిమి. అమెరి
కాలో 'కాలిఫోర్నియా' యనునీమలో మెక మహానదిని
ఇంకొక ప్రక్కగాఁ బ్రవహించు నట్లు బంధించిరి. నదులు నము
ద్రమౌలును పొంగుకాలమును పరిమితిని గణించి యుచితప్రతి
క్రియలను మున్నగునే సిద్ధపఱచి పానిచేనగు నుష్ణద్రవముల
వానాటికిఁ దగ్గునట్లు చేయుచున్నారు. మారుతములు ప్రభా
హములు మున్నగు పానిని గొప్పచక్రములు ద్రిష్టవట్లుచేసి
నూడిగములకు గుదిరించుచున్నారు. ఇట్లనేకరీతులఁ బురు
షుడు విజృంభించి యేఘాఱి ప్రకృతిగర్భము నణించుట
సర్వజనవేద్యంబు. అరయదుతోడ భయమును భయమతోడఁ
బూజయను గ్రమముగ పడలుచున్నవి. ఈగోకమున నేమనకుఁ
గాకున్న సాధుముఖాఱిని, నేడు గాకున్న ఇంక ముందైనను,
పాశ్చాత్యము లన్నియు సమకూరు పను మేకాహ మున్నది.

కాన యాలోచియనులు తొల్ల నీపని సమాప్తికి దెచ్చి, విష్ణుట
హారపుఁ బనియైన పరలోక విజయమున కారంభిత మని,
లోకాచార పరాయణులై రాజ్యలెదరు.

ఇట్లు హిందువులయొక్కయు విరోచావారి యొక్కయు
నాగరికతలలోఁగల ముఖ్యభేదములు నూచింపఁబడినవి. ఏల
యనఁగా పురుషోద్ద్యోగ స్వభావము, అది యనునదెంచు మార్గ
ములు, పద్ధతులు, లగ్నముల గౌరవలాభములు, వీనికిన్నింటికిని
సకలకర్తృలకును మనుష్యులహృదయముల దృఢముగ నావే
శించి యావశ్యవములు నడిపి నిర్ణయించు నన్నిక లే జన్మస్థానము
లని తెల్పుటకు.

అజ్ఞానము జీర్ణించుకొలఁది పూజాపునస్కారములు సన్న
గిల్లు ననుటకు మనవారి యాచారములే ప్రబలప్రమాణములు.
ఎట్లన, అడవిమనుష్యులు జాలుటప్పలు మొదలుగఁ జూచిన
వానికెల్లఁ గొలుతురు. ఏదైన వృక్షము వాయువశంబునఁ
దలయుఁచేసేని, అం దేదో దేవత యావేశించియున్నదని, మా
లలు దానిని చింపితిబట్టలతో నలంకరించి ప్రదక్షిణములుచేసి
యానంద తాండవ మాడుదురు. శూద్రు లింత మూఢులు
గాకున్న మ కాపేరి, మాపేరి, మారెప్పు, పోతప్పు, ఇత్యాది
తృప్తదేవతల నాశ్రయింతురు. వీరికన్న జ్ఞానమాన్యులైన బ్రాహ్మ
ణులు వీనిని తుచ్ఛము లనియు తమోగుణ ప్రధానము లనియు
విరసించి నూర్చుడు, చ్చుడు, అగ్ని ఇత్యాదిక్రేయస్కుర

ప్రకాశమానములైన ప్రకృతుల దేవతలని భజింతురు. ఇందుచే గలుగులాభము మూర్ఖనమస్కారములకును యజ్ఞములకును, వరుణ జపములకును లగుపెలవేగాని వేతాంసులేదు. వేదోక్తోవిదులు పీనిని ఉత్పర్జించి సర్వాంతర్యామియైన పరమాత్మ వారాధించుట మూత్రము విహిత మని యానుష్ఠింతురు. కావున విజ్ఞానము వికసిత మగును భక్త్యర్హములని భావింపఁబడు వాని లెక్క తక్కువయగు ననుట ప్రస్థాంత్రము.

విరోపాలో పూర్వమునుండి మూర్ఖచంద్రులకు సంభావన పూజ్యము. ప్రకృతియు సత్యావత్యవిచక్షణులు లోకభజనమే పరంబునకు రాజమార్గం బని ప్రకటించెదరు. ఎట్లన భగవంతుఁడు ధర్మమున కతితూడైనచోఁ బ్రార్థించినను ప్రసన్నుఁడౌనుట నిశ్చయములేదు. ధర్మబద్ధుడైనచో సంతోషములకు నద్గతినొనఁగ వలయుట విధియౌను. అర్చనలచే నారాధితుండౌ నను సిద్ధాంతమున కుత్పాదకములు రాజలవల్లఁ బ్రజలువడిన యుత్పాదకములే. మహారాజులు సవాలులు, పాదుషాలు మొదలగు ప్రజాపీడకులు చట్టదిట్టములకు మించినవార మని స్వేచ్ఛా విహారు లగుడు, బాధలఁ దొలగించుకొనుటకు, మన్ననలు వడయుటకును, అంజతుచేతులు గట్టుకొని వారిస్తోత్రపాత్రముల వల్లించుట వినా వేతాం దుపాయము లేనవారైరి. అదియూచి “ఒకచిన్నరాజే యిట్లు నిరంకుశప్రతాపుఁడైనపుడు సర్వశక్తి మంత్రుఁడగు భగవంతు డింకను ఉద్దండఁడై యుండునాదా! ఇత

నాతని సత్త్వగుణమున న్యాయాన్యాయములు గుణదోషములును
 ఏదేదించి ఫలమేమి? వంది బృందముల చందంబువ న్నుతించి
 'స్వామీ! నను పాపిని వ్రోహుని ఉప్పురాత్రినైవ బనికీరాను
 మీశురణయే వేచియున్నాడ. రక్షింపు మిహాప్రభో!' యని
 అతని చరణారవిందముల పీఠికీవట్టు బట్టి వదలననిన లబ్ధిసాయు
 జ్యాల మాదుము అని లోకులు యోచించిరి కాబోలు! వర్త
 మాన శాలమున రాజులు నర్వస్వతంత్రు లనియు, కానన
 బద్ధులు గారనియు నెవ్వరు నెప్పుకొనరు గాన, పాదుపాల
 ప్రతిబింబమో యనునట్టి కృత్రిమదేవునిఁ గొలుచుట మాని
 ధర్మోద్ధరణవీలాలితౌటైన సత్త్వగుణ బ్రహ్మాంబు నుపాసం
 చుట కర్తవ్యంబు. ఈ బ్రహ్మాపాసనమునకును లోకకాచార
 మునకును విరోధములేదు. మఱియు నిహమేపరపాధనముని
 యొన్నవలయు.

“మః తవకుః మించఁగరానిధర్మమున బద్ధంబై వియోగంబుఁ గా
 నని ద్వంద్వంబులు పుట్టుగర్భ మయి తవ్వాత్మంబునకొ సృష్టిని
 ల్లుపమోఘు బహు రత్నముం దలఁచి యాలోచించి యుక్తాంతముతో
 ఘనసమ్మోదము నందు ధీరుల నఖండశ్శాసనం గొల్పెదన్. ”

కావ్యన సంఘనంయోగమునకు నొకాదిగమనములకును
 బ్రతిరోధకంబు లైన యాచారములచే నావరింపబడినవారు,
 పూర్వము వ్యవసాయకులచే గోపాలురును గోపాలులచే బోయి
 లును వర్షాకృషీనులై అడవులపాలయనట్లు కళాదము

లయిన జారితే నవహృత విభవై వరిత వై అగుదురు. కాని నియమం బిట్లు. తాటాకుల కట్టచే కాటంబు వార్యంబుగాదు. అనుసరించుట చేతనే గాని నిరసించుటచే గాలము నెన్నటికిని ఇయింపజాలము. కాలవశేత యని మరణమునకు బర్యాయపదం బొందుగలదు. దీనిభాష మేమన కాలమున కోడుట. అనగా కాలానుగుణములై వర్తనములు నిరసించి యోటమి చెచ్చికొనుట. దీనికి ప్రతిక్రియ యేదనగా యథోచిత మార్గముల నవలంబించి మనమును మాయలు వడయుటయే. అట్లుచేసితిమని స్వకీయప్రాణంబులు గోల్పోయినను జాతీయప్రాణములు నిలుచును. మనకర్తృఫలంబులు జాతిలో నావేశించి స్థిరత నొందు గాన నెకవిధమున జాతిలో లయించినవార మగుట మనమును చిరంజీవుల మగుదుము.

యుగక్రమ మనగానేమి ?

పైచర్చలలో నొక యుగానంతరమున మఱియొక యుగము తీవ్రక్రమించు నంటిమి. అనంతర మనగా కాలానంతరముగాదు. ప్రాధాన్యానంతర మనుట. వివరమెట్లున. నేటికిని వేటొడి కీవించు వాడుగలరు. మండలందోలుకొని యడవుల గొండలంబడి తిరుగువాడును నున్నారు. యెను వీరికి పూజ్యతలేదు. మీ గౌరవింపదగినవారని పిచ్చివాడు సైత మూడడు. అజేరితిని కృషికళాయుగంబులగూర్చియు. ఒకటి చచ్చి వేటొకటి మొలచునని కాదు నా యర్థము. మతేమన మహాదర్శిని

ఋషిసింగంబులు చేరినతోడనే మ్రొక్కడి మృగంబులు విపద్ధశకు
వచ్చి నానాటికి భక్తిపంబుడి కాలకమణి పర్యవసానముఁ
జెందు తెలుగునిను, మహీరుహంబు నిగనిగలాడుచు నెగ
యుకొలది పరిసరభూజంబులు గాంతిదటిగి తుదకు నయ్యది
అకాంతంబులు జాలించు కొమ్మలతోను వర్షాతపములకుం
జొటరాని పర్ణములతోను సమున్నతిజెందువఱకు నివి శీర్ణతఁ
జెంది తుదకుఁ గ్రుంగి రూపఱివోపుమాడ్కిని, కాళానుగుణమైన
నాగరికత విజృంభించుటఱికి కాలవ్రతికూలంబు లగు చందంబు
లు మందతమెండి సమకాలికంబు లయ్యు తేవచ్చవంబులపగిదిఁ
గుప్పుచు తుదకు నామమాత్రావశిష్టంబు లగు ననుట. కాల
మ్మున సంయుక్తతయున్నను దేశమ్మున సంయుక్తత యుండ
దు. అనఁగా నూతనోద్యోగులు ప్రైబడివచ్చిన మనము వారికి
తావిచ్చి నెనుక కొడుగవలసిన వార మగుదుము. వారుప్రవే
శించినచోటు నాగరికహీనులు కాలిడుటకుఁగూడు. పీఠుండ
వారురావచ్చును పోవచ్చును. నీరిని వెడలనైన గొట్టవచ్చును.
బలములేదో కాన ప్రక్రియఁ జేయఁజూచుట యలవికాని
యొద్యమము. కాబట్టి కాలబాంధవనను విధివేటయ్యెడిది.
కాలానుగుణాచారప్రచారమే యిందులకు మందు.

ఒక యుగంబునఁ దత్పూర్వయుగంబుల లాంఛనంబులెవ్వయు
లేకపోవు ననియుఁ దలంపఁగూడదు. మనదేశమున కృషీవలు
లును గొల్లవాండ్లును మందల నుంచుకొను మాదిరి ఐరోపా

లోను వ్యవసాయ గోపాలనములు నిక్కడికంటె పశ్చిమదిగ జరుగుచున్నవి. అయినను వాని కీదేశమునందు ముఖ్యత యుక్కడలేదు. హిందూదేశములో సుమారు 195,688,862 మంది కృషియేగతియని యున్నారు. పశ్చిమఖండ నివాసులకు వ్యాపారవాణిజ్యదులే జీవనదులు. కృషి యుపనదితో సమానము. కరటింబోలె తదనంతరముగా విర్భావసమయంబున మాతృయుగంబుమృత్యుగోచరమై మటుమాయమాసని యెంచ రాదు. మత్తమన వర్తమానము భూతంబునంబుట్టి భవిష్యత్తు లోనికిఁ బ్రవహించును. త్రికాలములును సముచ్చితములు. వర్తమానంబు భూతంబునకు ఫలంబును భవిష్యత్తునకు బీజంబు నై యుండు. ఇయ్యది వృద్ధిలక్షణంబు. పెంబుగుట లేకున్న విఱు గుట్టసిద్ధంబు. అచలత్వము జడధర్మంబు. చైతన్యధర్మంబు చలనంబు. కావున నెయ్యది నేడు సిద్ధిగ నెన్నఁబడునో యదివృద్ధి దివములనాటి కుపకరణమౌను. కారణజాతం బైనకార్యంబు తదితరకార్యంబులకు కారణంబొటయే పరిణామంబు. తృప్తి ముక్తి అదితగదు. నేడు మేడగానుండువానిని రేపు ఇంకను యిన్నదివహించిన మేడయొక్క పోషనముగాఁ జేయుటయే మహాత్ముల పద్ధతి.

చూడుడు ! ఒకవిధమునఁ గాల మనశ్వర నైనను ఇంకొక విధమునఁ జూచిన శశ్వరం బనవచ్చును. - భూతకాలము గత మైనను బానిధ్యములు వర్తమాన భవిష్యత్తులందును బ్రవ

ర్తిల్లును. కావుననే పెద్దలవాటి దురాచారములనుండి మన మవస్థలునుటయు 'వానిని బాండ్లద్రోయుట దు ప్రరముగ నుండు యు. కర్మం బనునది ఈసిద్ధాంతమేగాని వేరుగా దని తోచె డిని. పారంపర్య విపరీతములెన్నియున్నను అవి యోధ్యములే గాని ఆయోధ్యములుగావుగాన మగంటిమిగలవారు వానికి వెలచి వెన్నియ్యరు.

ఏయుగము వాలోచించినను సరే, తత్కూర్వయుగంబుల ఫలంబులం దిదిడి యుండుటయేకాక, గడునించి కురీక్షించిన, తన్ను పగిల్చికొని రాజోపుయుగము మొలకెత్తుటయు గోచ రించును. ఐరోపాలోని యిప్పటిస్థితి నిరూపయంబుగాదు. దాని కిని లయంబు విధింపబడియున్నది. అట్లుగాకున్న వృద్ధియుండదు. ఈ లయనూచక నిమిత్తంబు లిపుడే గానబడుచున్న వని యనకు లనెదరు. భూతివర్తమానంబులం గూర్చివట్లు భవిష్య త్తునుగుణించి భృథంబుగఁ జెప్పటకు శాస్త్రజ్ఞులజ్ఞకుటిల జ్యో తిమ్మలుకారు గాని, వీరియూహలు ప్రమాణములే యగును. ఈవిషయ మిదిముందు చర్చితము. ఒక మాటమాత్ర మిక్కడనే చెప్పవచ్చును. ఏమన పాశ్చాత్యుల ప్రకృతిస్థితి లయంబు నొందు ననుటచే ముందు పాశ్చాత్యులే పరమపదవిజింబోయి మనకు దండగఁ జాపు దొరక నట్లు చేతు కని భ్రమింపఁబోయె నదు నుండి! ఆమాటకు వారి యావాగదికథ యోత్రమాణువని

యర్థము. శాశ్వత రూపుమాముదు రని యర్థముగాదు. ఈ విధి
 గతిచేత వా రింకను దేశోపంతు లగుదురెకాని దేశో-
 పీనులుకారు. కావున యుగంబులు కృతాంతంబు లొననుటకు-
 ప్రశ్నయింపఁగూడదు. విహితము లొనని భ్రాంతిగొనుట
 నిశ్చేతుకంబు.

పదునాల్గవ ప్రకరణము

సమర్థత సతిశయింపజేయు మార్గములు

దేశముముక్క అగ్రార్థసత్య క్తి యుద్ధిపించుటకుఁ గారణము పూర్వోదిత ప్రకృతి శ్రమ మూలధనంబు లధిక సమర్థము లగుటయే. ఏతదర్థం బేర్పఱుపఁబడిన విధానముల విశదీకరింతుము.

ప్రకృతి

ప్రకృతిం గూర్చిన విషయములు కొన్ని మున్నే చర్చింపఁబడియె. స్వభావసిద్ధముల గణ్యతంబట్టిచూడ నిందు భూమి మొదటిది.

భూమినెక్కువ ఫలవతిగాఁ జేయుమార్గములు రెండు. వైశాల్య సారాతిశయములను గల్పించుట.

సారాతిశయముం గూర్చుముందే వ్రాసితి. ఇంకను విస్తరించుట కిది వ్యవసాయశాస్త్రమేగాదు.

వైశాల్యతిశయము ననుసంధించు పద్ధతులురెండు:—

(1) సముద్రముచే నాచ్ఛాదితము లగు భూముల నాక్రమించుకొనుట. ఈరెండుదేశములు 'జైదరు' అను సముద్రశాఖను

సేతువుగట్టి కొలనుగాఁ జేసి పిమ్మట నా నీటిని యంత్రములతో
వెడలఁజల్లి శతసహస్రసంఖ్యగల యొకరముల భూమి సంపా
దించిరి.

(2) ఇంకను సాగుబడికిందకి రానిభూముల సాగుబడికిఁ
దెచ్చుట. నీలలు దుక్కికిరామికి హేతు వేమన్న ను నీటి సాగుద
లలేమి, మితిమీరినయూఁట, చవుడు, పొదలు బలిసి కప్పివే
యూట, లల్పజీనసంఖ్య ఇత్యాదులు. ఈ దేశములో జనసంఖ్య
యేనాటికిని కొఱతనొందదు. పంజాబులో గవర్న మెంటు
వారు అక్కడఁ బ్రవహించు నదులనీరు వ్యర్థముగ సముద్ర
మునకుం బోనట్లు కాలువలఁద్రవ్వించి, వేలకొలది ఎకరాలు
నూతనముగ నుత్పత్తివచ్చునట్లుచేసి, నేనలలో చక్కఁగా
పనిచేసి రాజసేవఁజేసినవారికి వారి యాశ్రీతులకును విభజించి
యివంగి, వారెక్కడ నాచారప్రకార మప్పుల పాలై సాహు
కారులకు అడమానముపెట్టుదురో యనుకంకచే నటుచేయ
స్వార్థంబై మియ్యక వారియొగ జ్ఞేయముల నరయుటకు
విచారణకర్త నొకని నేర్పఱిచి ఇంతింతనరాని మహిమ
కారము గావించిరి. ఆసాము, మైసూరు, కొడగు, కొచ్చితిరువా
న్కూరు, ఈ ప్రాంతములలో క్రొవ్వుకారునట్లు బలసేవ భూము
లున్నవిగాని యవి వనావృతము లాటయు పర్వతవరిసరములుం
డుంటయుండేను ననవారు. వానిపొంతకుం బోరైరి. ఇప్పుడు
తెల్లకొలివా రించుమించుగ నీ భూము లన్నిటిని స్వాధీనము

చేసికొని 'కాఫీ, తేయాకు, మిరియాలు, బావ్సత్తి, రబ్బరు, ఇట్టియనర్లు వస్తువుల సుత్పత్తిచేసి యపారలాభంబు వడయుచున్నారు. పంజాబులో జీవనదులు కాలువలు వీనిచేఁ బోషింపబడు నేల లున్నవియని యంటిమిగదా! వానినిఁగూడ నిండ్రి పువారు సుమారుఁ దారుసూజులక్షులకుఁ గొనవలెనని చూచిరి. కాని గవర్న మెంటువారు అదికూడదని వాదించిరి. వీనిమీఁదఁ గన్ను వేయుటకుఁ గారణ మేమన, ఇచ్చోట గోధుమలు కొల్లలుగఁ బండుచున్నవి. మనకు వరియెట్లో గోధుమలు వారికెట్లు. ఇప్పటికిని బంజాబునుండి యూదేశమునకు గోధుమలను విశేషించి ఎగుమతిచేసెదరు. అట్టి ప్రదేశము తమయధీనములోనే యున్న నింకను మంచిదిగదాయని కొనఁజూచిరి. కావున నిది సహజమును సకారిణమునైన ఎన్నికయేయని చెప్పవలయు.

ఈదేశ వైశాల్యములో సుమారు దశమభాగ మింకను గన్యవస్థలోనే "నాథులెన్నఁడు వత్తు" రని వేచియున్నది. ఇప్పటిధరల్లవకారము లాభకరము గాకపోయినను దివక్రమేణ భూమిలోనుండి రీయబడు వస్తువులవెలలు మేలిమిఁజెందుఁ గాన యిటు తగదు. ఇదియుఁ బరులపాలపునేమో! శీతలము లైన పార్శ్వత సీమలంఘని యూరోపియను లంతిఁగఁ బ్రవేశింపరు. సూర్యునిభావ ముద్ధతముగ నున్న చోట వారు మనలోఁబ్రతిఘటించుఁజాలరు. కావుననే యుండఁబోలు మనదేశమున ననేకులకు సూర్యవంశజులని ప్రసిద్ధి! ఇదియు మనకుఁ గొంతమేలే.

విరోధాచారము ఇట్లుకొన్న సేలలఁ గైవపము చేసికొన్నందున దేశమునకు మొత్తముమీఁద మేల్కాకిదా యను విషయము విచార్యము. మొత్తమున మేలనుటయే సరి. ఎట్లన బీడుపడిన సేలలు సస్యాధ్యములైనవి. అందుచేఁ గూలినాలిచేసి బ్రదుకు చాటికి జీవనంబు దొరకినది. వాణిజ్యవ్యాపారములు వ్యాప్తములాయె. విదేశమునుండి తేబడిన మూలధన వివాదేశమున వినియోగింపఁబడియె.

ఇంక నష్టము అనఁబడు మేవేమియన. మనకీయెడ యజమానత్వము లేక పోవుట యొకటి. అవునుగాని అయిన నోరు తెఱచికొని కూర్చునియున్న యజమానత్వము తనంతట వచ్చి నోటిలోఁబడునా? ఈ సేలలు పరాక్రమముచే నాక్రాంతములుగావు. సాధారణముగ నందఱిలో నమూనము లయిన దరఖాస్తులచే లబ్ధములుగాన నూరక కుమ్మడ సేల?

వచ్చినలాభ మంతయు నిగ్గొందునకుఁ బంపఁబడెను ననుట రెండు. నిజమేకాని కష్టించి గడించినవారు పిళ్ళారుఱిరిని కడల మెదల లేకుండువానికి సర్వమునై వేద్యముగా వమర్పించి నోటిలో వ్రేలుబెట్టుకొని పోవుదురా?

మఱియు నిందొక్క విశేషంబు. ఇప్పు డిప్పుడు ఈసేలల మన వారు వెలకుఁగొని కొంచెము కొంచెముగ స్వామ్యసీద్ధిబడయు చున్నారు. మంచివెలదొరికిన యూరోపియను సేల అమ్మినే

యందు నిక్కముగ నమ్ముదురు. కావున యూరోపియనులు మనకుఁ ద్రోవఁ జూపువారేకాని ఆవువారుగారు.

ఇంకను సిదేశములో స్వదేశసంస్థానములుపోగా సాగు బడికిరాని భూముల విస్తీర్ణము (నుమారు సంఖ్యలు)

మద్రాసురాజధానిలో—12 వభాగము లేక 8848 చదరపుమైళ్లు				
బొంబాయి	10 వ	12485 ...
బంగాళా	9 వ	19470 ...
పంజాబు	3½ వ	28180 ...
బర్మా	5 వ	36484 ...
సెంట్రల్ ప్రావిన్స్, బీకాన్ అను మధ్య పరగణాలు	} 4 వ	 28747 ...	
అసామ				
యునైటెడ్ ప్రావిన్స్	6 వ	16928 ...

ఇవి యిందుమిగులుసంఖ్య లనియు, ఈ నేలలలో నిప్పటి ధరల ప్రకారము సాగుబడి చేసిన గిట్టకపోవునవియు జేర్చఁ బడిన వనియుఁ దెలియుచది.

పంటలు బలముగనున్న సుఖితుకాలములో ఇంగ్లాండు లోని 2 దిగుమతి యనా గోధుమలలో 3 వంతులలో నొకవంతు ఈజేతమునుండి పంపఁబడు చున్నది. అనఁగా నుమారు నూట డబ్బది లక్షల ఇంగ్లీషు పౌదువులు అన్న (హండ్రెడ్ వైట్) మాట.

ఈ దేశములోని (బర్మాతో-గూడి) ముఖ్యములగు పంటలు:—

1. భాస్కములు—బొగ్గ, గోధుమ, జొన్న, సజ్జ, మొక్కజొన్న, బొగ్గ, ఓటస్సు లాగి
2. వ్యవసాయములు—ఉరివ, పెసలు, కందులు, ఉడ్డులు, అనవ, చిక్కుడు, పటాణి
3. నూనెగింజలు—పెసగ, సువ్వులు, అమదము, అవాలు, వేము, ఇప్ప.
4. తోటజాతులు—చెరుకు, అల్లము, పసుపు, కంద, చేదు, గణకు, ఉరల, వంగ, బెండ, మిరప, ఉల్లి, ముల్లంగి, లెల్లగడ్డ.
5. వీచుజాతులు—ప్రత్తి, జనుపనార, కత్తెలి, మెదలగువని.
6. ఇతరములు—పొగాకు, గంజా, గవగపాలు, పొజ్జ, తమల, పాకు, మిరియాలు, బాజికాయ, తేయాకు, కాఫీ, నీలి, ఇదిగాక పండ్లు కాయలు వానావిధము లెన్నో తయ్యగుచున్నవి.
7. అరణ్యములలో దొరకు ముఖ్యవస్తువులు—కొయ్య, ఆకు, రేసి, మైనము, లక్క, గుడ్డిము, నిమ్మ, కసవు, పూరి, ఇత్యాదులు

గ ను లు

పంటలకు దయవారి ఖనిజములు ప్రకృతములు. ఇందును ఉత్పత్తి నానాటికి పెరుగుచున్నది. 1898-వ సం॥ లో బ్రష్టా బడిన ఖనిజముల రమారమి ముదింపు 525 లక్షలరూపాయలు.

అదే కారణముచేత కంతయు అనగా 1908-వ సం. లో 750 లకు
అకు వచ్చినది. అనగా నూటికి 44 పాళ్లు వృద్ధియగుట.

(బర్మాలో, తేలి) మన దేశములోని ఖనిజముల వివరము:—

1. బంగారు రహితమి బార్మి కోత్పత్తి మదింపు 1904719 సవరము.			
2. సీమబాగ్గు	1228677 ...
3. ఉప్పు	847997 ...
4. గుర్రకారము	262608 ...
5. కిరీటకానూనె	185910 ...
6. రత్నములు	89345 ...
7. మైకా (అర్ధకము)	80120 ...
8. మెర్మిసము	79448 ...
9. ఇనుము	18584 ...
10. పెట్రోలము	11981 ...
11. తగరము	6875 ...
12. తృణమణి (అంబర్)	262 ...

ఇత్యాదులు.

ప్రకృతము మనరైల్వేలలో వినియోగింపఁబడు బొగ్గులలో
ముక్కాలు ముప్పీసమునకన్న నెక్కువ వ్యయకేళిద్యవము. ఈ
బొగ్గుయొక్క యుత్తమములైన ఖనులు బంగారాలోను నిజాము
సంస్థానములోను ఉన్నవి. బంగారునకు ముఖ్యస్థానము మై
సూరు రాజ్యమునకుంజేరిన 'కోలారు.' పూర్వము హిందువులు
ధారావాడ ప్రాంతములను గోలకొండ సమీపమునను 500 అకు
గుంజన్న నింకను లోతైన గనులను దిండి రనుటకు శిథిలము

తైనవాని బాపలు నేటికిని సామ్యమొనఁగుచున్నవి. అట్లే స్వర్ణగ్రహణాదులయందు ప్రాచీనులకుఁ గుళలర లేక పోలేడు గాని అరాజకము, ఉపేక్ష, పూర్వాచారపరాయణత మొదలగు కారణములచే నాకళ ముందునకు రాక మొదలంట నశించినది. యూరోపులో నినుమును ఉక్కుగా మార్చుటకై ఇటీవలు గనిపెట్టఁబడిన లోత్రములు అగణితకతాబ్దములకుఁ బూర్వమే మనదేశములోఁ బ్రబలియుండినవి. ఈ జ్ఞాపకములచే నేమిథలము? పర్తమానమున నించుమించుగ వర్తనీయ ఖను లన్నియు యూరోపియనుల కధీనము తైనవి. వారి వ్యవహార నైపుణ్యము నుద్వ్యోగాడంబరమును లేకున్న వవి యింకను ముకుళిత స్థితిలోనే యుండును.

గనులలో కూలించేసి బ్రతుకువారి సంఖ్య సుమారు 1,50,000. ఇందులో 90,000 మంది బాగు గనులలోను 27,000 మంది కోలారు బుగారుగనులలోను పనిచేసెదరు. మైకాలో 9,000 మందియు మెంగసిసులో 7,000 మంది నరావరి ప్రతి దినపుఁ గూలివాండ్రు.

మూలధనము

పరిపూర్ణప్రయోజనముగా మూలధనముం బానరిప వల యునన్న అది యెయ్యై వ్యవహారముల నెంతమట్టునకుఁ గావలయునో యానీతిని కాలప్రయములేక నమకూర్చు కర్త టుండవలయును. నాగరిక దేశములందు నీ వ్యాపారము

శ్రావణములు, నిధులు ఇత్యాది ఋణవ్యాపార సంఘములచేత నిర్వహింపంబడియెడివి. ఇంగ్లీషు పాత్తును వితరణలోవాచి వడ్డీ సంహారోరువారు, తమకుఁ గర్జలయొక్క స్థితిగతులు తెలియపుగాన వీని శోధనయే వనిగాఁ బూని యుప్పుసప్పుల వృత్తియే వృత్తిగానుండు సమ్మతము గలవారియొద్ద తమద్రవ్యము దావరించి నిర్భయముగ పచ్చివమ్మనకు లాభమని యుందురు. కృషి కళాదిక్రియాచతురులు తమకు బుద్ధి యుత్సాహము నుండియు కార్యారంభంబునకు వలయు మొదలులేకుంట, తదర్థంబు విధి కార్యదర్శులవద్దకుఁ జోయి, తమ యూహాపోహముఁ దెలిపి, జయమా నను నమ్మికఁ కలుగఁజేసి తేని తగుమాత్రపుహమ్మ వడ్డీకే గోపజాలుదురు. కావున బ్యాంకీలవలని లాభముల రెండు. చేర్చి పెట్టినవాడు అప్పియ్యగోరిన భద్రమైన ఫలముగా మనికయు, అప్పుండియఁగోరిన వ్యవహారదక్షులకు విమర్శించు పహాయకారియౌ కావుగానుంటయు. ఎక్కువసేరుండు స్థలముల నుండి వ్యర్థముగఁ బోవునంబువుల పదిలపఱచి నిరుచాలక తపించి చోటులకుఁ ద్రిప్పటచే కృషియెట్లు పురణించునో అట్లే బ్యాంకీలచేత వరుస్తార్థికతంత్రములును పెంపుఁజెందును.

నిధులు పొంగి వెలువడుటకు వితరణ, ఉత్సాహము, నాణ్యము వనుమూఁడు కారణములు. వితరణ లేనిది మొదలు ప్రారంభ గాదు. ఉత్సాహము లేనిది సూత్రోద్వేగము బుడపు. అందుచే జూదికి గిరాకీరాదు. నాణ్యము అనగా యోగ్యత. యోగ్య

వ్యవహారములేనిది అనుగుభారము నన్ని యిచ్చువానిచేతనేద
దు. ఇది వినిమయకాండంబునకుంజేరిన విషయంబుగాన నిట
నంతేపముగ నూచించుటకన్న నెక్కువ ప్రాయశఃకాలము.

యానసాకర్యమువలని ప్రయోజనములు

మూలధనం బుపకరణరూపంబుగను పలుకుట మున్నే
వివరించబడియె. ఈ యుపకరణములు రెండువిధములు. వానిని
మూత మిట, జన్మితము.

(1) యానయంత్రములు. — రాకపోకలు బహుత్వంతముగ
జరుగకున్న వాణిజ్యము వ్యాప్తంబుగాదు. కాలినడకడప్పు
నితరవిధగతు లేటుగని కాలమున తమ గ్రామమునకు మించి
సంబంధములు పెట్టుకొనుట కష్టసాధ్యము. ఎద్దలబుడ్లచే
వ్యవహారవైశాల్యము కొంతపెచ్చును. గుట్టయుల వశీకృత
ములం జేసిన దాన నికను విస్తరించె. కొన్నిచల్లెలు మాత్రము
దిరుగు వారు తొలూకాలును ఒకప్రమాదముగా గణింపరైరి.
నేడన్న నో ధూమకేతములును అవిశక్తిచే నిచ్చినచ్చివట్టు
మాదులములలెక్కగొనక అలల లక్ష్మిపెట్టక పట్టులేగంబునం
బోవు మహాగ్రామంబులలోయన స్థారములును సర్వసామగ్రి
సమేతములునునైన వాపలును, కిరోసగనూన విద్యుచ్ఛక్తి
ఏనితోజనించినగమనగాంభీర్యముగల మోటారులును, ష్యామ
మార్గంబున గంటకు ౪౦ మైళ్లకన్న నెక్కువ దత్తబోవు మారు
ద్విమానములును ఇట్టి యాశ్చర్యజనక యంత్రకత్తిని మారుతూ

బ్రహ్మణములు పెరిగితోటకుబోయి వచ్చునంత నులభము
 లైనవి. పెద్దగ్రామాలు, పెద్దభోజనాలు, తంతులు లేనివార్తలు
 మొదలగు సాధనములచే సముద్రములకు నానలిడిక్కననుండు
 వానితోను అవాయాసముగ పెండ్లాము బిడ్డలతో ముచ్చటించి
 నట్లు మాటల మార్పుకొనవచ్చును. కాలదేశములు పూర్వం
 బులంఘ్యములొట పూర్వము జనులకు నెడబాటును పరస్పర
 సంబంధము లేకునియు గలిగింపఁ జాలియుండినవి. ఇప్పుడు
 వానిదేబ్బి అట్టి నాగదు. హనుమంతునకు సముద్రమెట్లో
 మనకుఁ గాలదేశంబు లట్లు. గోష్పాదతుల్యములు. ఇందుచేఁ
 బ్రపంచమంతయు నొకటే అంగడియయిన ట్లున్నది. ఐహో
 నాలో యుద్ధమునకుఁ బ్రారంభించిరేని తత్తేణమే యా
 వృత్తాంతము లోక మంతయు వ్యాపించి ధరలెక్కుట తగ్గుటఁ
 గావించును. రష్యాలో ట్రామ మనునప్పటికి మనకు వాన
 రెంత గుఱిసిన నేమి ? గోధుమలవెలలు తటాలున మీఁది
 తెగయు గదా ! ఏలనఁగా రష్యావారును మనమును గోధుమ
 లింగ్లాంతునకుఁ బురుగుము. రష్యాలో నున్నయైన 'ఇంక' 'మన
 గోధుమలే గదా యింగ్లాండువారికి గతి' యని వెలలు నిలఁజెట్టి
 తీరుము, అమెరికాలో నల్లకల్లోలములు పుట్టిన వనుకొనుదుఁ !
 అచ్చటికొనుమతి యగు సరికులవెల తగ్గును. అక్కడినుండి దిగు
 మతి గా వచ్చువాని వెలలు హెచ్చును. ఇవి సంచలించిన వీని
 తో సౌబంధించిన యితరవస్తువుల ధరలును తల్లడిల్లును. తొలుత

మొత్తముల క్రయములు మూడును. రాకపోక లెంత వడిగా నడుచునో అంతశీఘ్రముగ చిల్లరధరలును నంచలించును. ఇందు చేత అమెరికా పేరైన వినిన పాపమునంబోని కుగ్రామముఁజైన పోలిశెట్టి దివాలెత్తిన నెత్తనచ్చుచు. చూచితిరా! యాన సౌకర్యబద్ధమై బోకంటు సంకలిత వ్యవహారమై యుండుట? వ్యాపారచక్రమునకును ధౌవ్యక్రమునకును పరిమూలభేదము గుగ్గము.

ఇరుగుపొరుగులతోమాత్రము క్రయ విక్రయములు జరుగు పూర్వకాలమున ఎక్కువగా నుత్పత్తిజేయు నవసరము లేకుం డెను. సరకులు వాణిజ్యములు నన్యోన్యాక్రయములు. సర కులు లేకున్న వాణిజ్యమారబ్ధము గానేరదు. వాణిజ్యము లేనిచో తన నైవేద్యమునకన్న నెక్కువ యెవ్వఁడును సిద్ధపఱా చుడు. గ్రాహకులులేనిది వాయకు లుండరు. అమ్మవా రుండ వలయు నన్నఁ గొనువా రుండవలయును. వాణిజ్యవ్యాప్తియు గమనసాధనయంత్ర వ్యాప్తియుఁ బరస్పర సంకీర్ణములు. యాత్ర లకు ఏలులేకున్న భేదారములకుఁ జేటు నిజము. ఇతఁ భేదారము నం దపేక్షలేనిది తీర్థ సేవకులు కొందఱు దక్క ప్రయాణికులు తఱుచుగానుండరుగాన గమనసౌలభ్యముంగూర్చి చింతించి యుత్కృష్టస్థితికిందెచ్చు నుపాయములఁ బన్ను వా రుండరు.

కావున తిత్పత్తి వాణిజ్యము, యానసౌకర్యము, ఒండొం దితోఁగలయుకం గలవి యనుట ప్రకటన.

మనదేశమున అంగ్లేయులచే నేర్పఱచబడిన రైల్వే, టెలిగ్రాఫ్, టెలిఫోన్, ఈలాంటివి యున్నవిగాని జనులయొక్క యాచారాదులు వానిచే గలుగఁగల మేలిమిని సంపూర్ణముగ ననుభవించ నియ్యవు. ఇది వర్తకమునకును తద్వారా యుత్పత్తిని హానికరములు; దేశదేశముల నిరాటంకముగఁ దిరిగి వారి వారి యభిమతములఁ బరిశీలించి స్వమంగోని సరకులఁ జయారు నేసినవానికి అమృతము నిక్కువము. మన యట్లు కూపమండుకముల మాడ్కినున్నచో అర్థవృద్ధిపోయి అనర్థవృద్ధి మొదలగును.

యానత త్వము వినిమయశాండాంతర్గతంబుగావున నింక నెంతి రెండు సంవత్సరములు మాచించి విరమించెద.

హిందూదేశములో వైమనశాధనివారణక్రియకు భూమి శకటము లమోఘు సాధనములు. చెన్నపురిలో పంటలుపాడైన బంగారా, పంజాబు, బర్మా ఇత్యాది నీమలనుండి భాగ్యము దండిగఁ జేబడును. అయిన నెంత యుపాధి. పండినదేశములలోఁ గూడ నొడిన దేశములకెగుమతి చేయుటచే వెలలు పైనికి దల యెత్తును. అయినను మొత్తమున రాజ్యమునకు శుభమే యొక్కువ.

ప్రజలు విద్యావివేకహీనులై వాణిజ్యచాతురి లేనివారుగా నున్న నిరర్థక గమన మార్గములు వారికి గీడుఁ దెచ్చినను దేఁ గలవు. అదెట్లనిన, నేర్పుగలవాడు అనాయాసముగ దేశసంచారముజేయుచు ఈ మార్గాలను మోసపుచ్చి తక్కువవెలలకు

వస్తువుల గ్రహించుట, అప్పులిచ్చి ఫలిత మదత్తుగా భుజించు
కొనుట, ఇత్యా ద్యక్తులము లొనరింపఁజాలును. మఱియు
వక్తిగ్గు, రాజసేవచేబడుకునాకు, సాహుకార్లు మొదలగు
ధనికులు, సాధారణముగ గొప్పపట్టణములలోనె కుదురుగా
నుండి బయట కదలకయుండువా రయ్యును, సుఖప్రయాణములు
కుదిరిన, బయలుపెడలి గ్రాహువులను బేలుపుచ్చియో నొప్పు
జూపి వికలత నొందించియో వారి భూములఁగొని తమవశముఁ
జేసికొనుటకు సారంభింతురు. ఇవి యనుభవవిశిష్టములైన కాధ
లుగాని యన్తర్మహాలక్ష్మితములుగావు. ఇతరులతో నమా
నమైన శక్తికలిగి యాత్మరక్షణదత్తుడంగా నుండిన నందఱితోఁ
గలసి మెలసియున్నను భయము లేదు. అట్టిశక్తి లేనివాడు
తనప్రతితాను జూచుకొని, పరంపరగ వచ్చు నమీపథులఁబొయ్యక,
యొక పెద్దతనమునకుం జొరక, మూలనుండుటయే తగవు. ప్రతా
పముఁ జూపుద మను నాశతో విజ్ఞప్తమైన మున్న మూడును.

ఇప్పుడు మనదేశములో భుటికులు ప్రజలను గొల్లఁగొట్టు
టకు రెల్లధముల వనతులుఁబదిలములై యున్నవి. అవియేవనిన
వేగవంతములైన వాహనములు, జనుల తెలివిలేనితనము, చెప్పి
నను నేర్పుకొననేరని మొద్దుబుద్ధి, అమితవ్యయ. వ్యాజ్యములైన
యాచారములు, అప్పుబమీఁది యాశక్తి, వాణిజ్యవిర్భుత్తి,
జూలి బూలనిదానికి వక్తిగ్గు, ఇంకేమి కావలయు? కావున

మొత్తమువీరూడ భాగ్యము లుద్ధాశములగు చున్నను ప్రజల గోడు నీడకుండుట.

ఇందుచేత రైల్వేలు కూడదని భావముగాదు. వానితోడ చోరవ, తేగువ, చదువు, క్రొత్తసంగతులు తెలిసికొనవలయు వనెడు శ్రద్ధ, మొదలగు సమర్థతాగుణములు నుండ వలయుననుట మోచింపవలయు. గాని యేదియులేక పూర్వస్థితి నేయూడి యుని యర్హంబనుట యనుచితంబు. క్షీణదశకు వచ్చినవిదవ, నేకప్రమును లేకయే యుత్కృష్టతఁగాంతు మనుట బొంతు. “తనచేటవ బానంబడకపోవ శివునకు వశమే?” యని భారత ముద్ఘోషించెడిని. కావున కష్టము తొలుతఁ గట్టియిచ్చినంగాని లాభము వడయనేరము. తెలిసియో తెలియకయో తప్పఁ జేసి జేపాము చెడఁగొట్టుకొన్న వాఁడు మందు వధ్యములు చూడ రింపక యాలోగ్యము నొందనట్లు మనమును పూర్వపాపపరిహారార్థము భంగములకోర్చి పేర్చినంగాని దుర్గతివాయఁజాలము. మఱియు దలదగిలివఁగాని యేవిషయమును మనసునఁ జక్కఁగాఁ జూచుకొనదు. “పరమక్షేత్రమును జేసి పడసిన విద్యల్ స్ఫురియించు” నన్నట్లు కడ గండ్రంగాంచి కనుగొన్నంగాని యను భూతములు మఱపులేక నిలువవు.

భరతఖండము పవిత్రవేషభాషాది విద్యాసముం బాల్చి విచ్చి స్సమై యనంబృష్టములైన సీమలు, భేదములు, జిల్లాలు కాటాకాలు, గలిగియుండుటకు కీర్తి యానంబులేనియు

అరాజకోద్భవములైన భయములును గారకములు గాని, యిందు బ్రహ్మజేవుని ప్రభావ మేమియు లేదు. దూరపు సంబంధములు లేని బ్రతుకగుటచేత, జేవాభిమానము, జేకీయులెల్లరు మనస్సారను బుద్ధియు నుదయింపవయ్యె. మఱియు బాతులు, ఊపబాతులు, కులములు, మొదలగు సామాన్యములైన చిల్లర సముదాయములు ఎక్కడను లేని గౌరవము నొంది మితము, దేశము వీనికన్న మించినవై, మనలోమనకు ననేకపైరములు ద్రోహములు గల్పించి సహించుటకుంగాని కట్టుదిట్టములచే బంధించి నికృతప్రాభవులంజేసియు నిగమందృష్టిబొందక వ్యవమతంబులపొంతంబోనిక యలయుచునున్నవి. మనవారల మఱి వైభవము నేమందు? విధిలేక చేసిన వన్నియు విధిచేరఁజేయు. బడివని భావించు మహాత్ములు గావుననే నేడు ఎన్ని వపత్తులున్నను దిక్కులేనినాటి తరవే ననాతన మైన దిక్కుని నట్లు యున్నారు.

పదునైదవ ప్రకరణము

యంత్రకళలు

జనుకటి ప్రకరణమున యానోపకరణముల చర్చచేయఁ బడినది. వాని నంతటితోఁ జాలించి వినియోగ్యవస్తు సృష్టి యొనరించు యంత్రములగుఱ్ఱి కొంతయోచింతయు.

(2) యంత్రకళలు. అనగా, యంత్రములచే నూలువడకుట బట్టలు నేయుట ఇత్యాదిక్రియలు.

చెన్న ప్రోలో పదునైదు సంవత్సరములక్రిందట రాకపోకలకు బడుగు గుట్టములం బూన్చిన మూడు మొగముల జట్కాబండ్లుండనవి. ఇంకను వానికి ప్రళయము రాక పోయినను ప్రకృతము త్రాంబండ్లు నేయఁబడినందున వాని ప్రాబల్యము తగ్గినది. దీనిచేత చెన్న ప్రదేశి లాభమా నష్టమా యనుట చింత్యమా. నష్టములు—(1) గుట్టప్రబండ్ల యకమానులు తోలువారు వీరికి జీవనము కష్టతర మైనందున ననేకు లావృత్తి వదలవలసిన వారైరి. (2) అగుట్టములకుఁ బెట్టుటకుఁ గాకున్నను తూపుటకైనఁ బెట్టించుటకు కష్టము పెంచువారు మోయువారు, అమ్మువారు, వీరికి బత్తము నున్న యయ్యో ఇట్లు కొందఁ జదువుట నొంది రనుట నిర్వివాదాంశము. ఇతఁ లాభములు(1) విశ

కవేన బాడుగ లూడఁ బట్టి లఙ్గాలూలు లేకపోవుట ప్రయోజనములు నుభముగాను మునుపటికన్న పయముగోను జరుగుటచేత జనులజేమామునకును నంచితని నష్టము లాఘవంబు నొందుట (2) ఇక్ష్వాక్కురులు, ట్రాములనమృతవారు, టిక్కెట్లు ఇచ్చుటలో తమకుఁ గొంచెము కంపెనీకిఁ గొంతెముగా జాగ్రత్తతో వేసి కొనువాను, పైతంతలు క్రిందికష్టములును సరిచేయువారు ఇట్లుకొత్తకొత్త వాకరు లేర్పడి మొత్తముమీఁద జీవనోపాయములు విడివిడిఁజెందుట ఇత్యాదులు. మఱియు నీవాకరులు వీరిచే పరాకాఠులై కర్తవ్యములైన జక్కవారాలకన్న విద్యయందను గుణమందుచు గొంతకుఁ గొంతమేలైన వారేగాన గడించిన సాములో మునుపటి యంత కల్లంగడిలో గుల్లయోటలేదు.

కావున యంత్రఫలంబులు తాత్కాలికోత్తరకాలికంబు లని రెండు విధములు. అప్పటికి నష్టమైనను ముందునకు బ్రకృష్టమే యగుననుట మొత్తముమీఁద నొప్పుకొన నలసినదే.

యంత్రములచే నృప్తీక్రియ యతిత్వరితముగను హృద్యముగను నడచుననుట తెలిసినవిషయమేగాన విశేషించి వివరించుట యధిక ప్రసంగము. కాలితైన కట్టెబండి మేలుకట్టెబండితైనను కోటిమకుండులు అవిరి విద్యుచ్ఛక్తి వీనిచే బోవుబద్ధమేమో చేతిమగ్గముతో నినవజన కొకచిర నేయుట బహుప్రయోజన యంత్రఫలముతో గంటకు మాటునేయుట సామాన్యకార్యము.

మఱియు నమానుషములై న్నయు యంత్రసాధ్యములు. గోదా
వరివంశెన చెన్నపురిలోని రేవు వీనినిర్మాణములో వేయబడిన
ఇనుపదూలములు వికాలములైన బండలు మొదలగునవి
మోయుటకుఁ గ్రొత్తయొజనయుఁ డా విర్యవించిరావలయుఁ
గాని మనకు సాధ్యమా? యుద్ధపునావలలో గుండుచెబ్బకు
చీలకుండునట్లు దట్టమైన యుక్కుపలకలు ప్రక్కలవేసి విగిం
తురు. విగియొక్కువయగుటకై వానిలో బెజ్జములు నేయకయే
మిక్కిలి గొప్పవైన చీలలను నీటికి క్రియంత్రములచే జొను
పుదురు. భీకరోద్యోగములు మాత్రమేనా? నుకుమారమైన
చేతలన్ననో చేతలని నామమాత్రమేగాని చేతులతోనానా?
గుండునూదులు యంత్రసహాయము లేక చేయవలయునన్న
అలఁతయా?

పలుపలుకులేల? మన సాలెవాల్లను వాసిదఱిగి పగవుల
పాలగుటకు యంత్రవిస్తరమేకదా కారణము? యంత్రజంబుల
యెదుర కర్రజంబులు నిలువలే వనుటకు నింతకు విఁచిన నిద
ర్శనమున్నె? పూర్వాచారక్రమంబున ననువయింపఁ బడిన పరి
భానములను పూర్వాచారగ్రస్తులే పరిత్యజించునట్లు చేయు
నంతటి మాహాత్మ్యముగల యంత్రములు నిర్వృక్ష్వికమము
లనుట యతిశయోక్తి కాదు. నడిన విభాగముల నల్లఁబడినవి
మావునకును ముక్కుముగ్రాయమునందును నరసములొటచే

సవినములను నిశేధ్యములను వాకు సైగము వినియందు తగులుగలవారైరి. దేశాభివృద్ధికి యంత్రకళాప్రాబల్యము ఏడుగడ.

మనదేశములోని యంత్రకళల ప్రకృతపుష్టి

మనవారును ఈవిషయమున నేమిటి యుండలేదు. ఇందు దృష్టాంతము.

ప్రత్తివృత్తి. దూదిగిజలను వేటుపట్టుట, ఏకుట, వడకుట, నేయుట, ఇత్యాదులు. పూర్వము చేతితో నేయఁబడిన ధాకా బుడరు మల్లులు ఐరోపాలోను సుప్రతితములై మిక్కిలిగ నెగుచుతిఁ జేయఁబడుచుండినవిగాని అద్దిచూచి యోర్వలేక స్వార్థపరులై అంగ్లేయులు వాని ఇంగ్లాండునకుఁ దేఱాడదని శాస్త్రిచుట మొదలగు దుర్మంత్రమాలచేఁ ద్రుంగును నొందించి పుణ్యముఁగట్టుకొనిరి. అది ప్రాంతకథ. ప్రకృత వృత్తాంతమునకుం బోదము.

బాంబాయిలో అవిశిక్తిచే వడకు నేయు యంత్రములు తొలుత ఇంగ్లీషువారిచే స్థాపింపఁబడియె. అవి జయమునందుట స్థిరపడుచు, పార్సీలు, మహమ్మదీయులు, మార్వాడీలు, మొదలగువారును అందుబ్రవేళింపసాగిరి. నేటికి నందుఁబ్రయోగింపఁబడిన మూలధనములో నెక్కువభాగము స్వదేశీయులకుఁ జేరినదిగాన నది భావిగుణసూచకం బని దృఢంబుగఁ జెప్పవచ్చును.

యంత్రకరూపమైన మూలధనప్రవృత్తిఁ జెల్పఁగలుగుట

1851-వ సంవత్సరములో మొదటియంత్రకాల ప్లానింగు జరిగెను. 1881-వ సంవత్సరములో 12 శత్రుకాలఁ గట్టి.

1879-వ సం॥ లో 56 ను, 1887-వ సం॥ లో 90 యును, 1897 వ సం॥ 155 ను, 1904-వ సం॥ లో 204 ప్యాష్ట్రీరీటునుగా వడివడి నీ వ్యవహారము వ్యాపించినది. 1904-వ సం॥ లో 46,000 మగ్గములు, 52,18,000 వడికు కడురులు గలిగి యాయంత్రాళి యనుర్వబడియుండెను. ఈ మొత్తములో బొంబాయికి కేలనవి 84 యంత్రకాలలు, అహమ్మదాబాదునకు 32, తక్కినవి ఇతర నీనులకు.

ఈ మూలధనమునొక్క మదీంపు 1, 35, 00, 000, సవర నులు; పనివాండ్రసంఖ్య 8,50,000; 15 కోట్ల రూపాయల కూడిని ఈయంత్రములలో నూలుగుడ్డలుగాఁ జయారుచేసెదరు. అట్లుండియు నింక పనునైదుకోట్లు రూపాయలకూడి ఐర్లను మొదలగు నన్యదేశములకుఁ బంపబడుచున్నది. అనగా నింకను 200 యంత్రకాలలకుఁ గావలసిన ముతకకూడి పండుచున్నదనుట.

ఇండియాలో 1903.4 వ సంవత్సరములలో తయారైన వస్త్రముల కొలత 48, 60, 00, 00 గజములు. ఇదిగాక విదేశమునుండి రా బట్టబడిన బట్టలు, 196, 60, 00, 000 గజ

ములు. చూచుచు! ఇంకను ఎంతనేతకు ఈ రాజ్యములోకో ఎడమున్నదో.

ముత్తముమీఁద సాలెవాండ్రకు యంత్రములు ప్రక్క బల్లెములైనవి. వీర్చిబడుకు పాడుబడుకయ్యె. అయినను చిత్రపునేత చేతితోనగాని యంత్రములచే నగుకళగాదుగాన, నరిగెబట్టలు, నేత్రోత్సవములైన కాశీచీరలు, ధర్మవరము చీరలు, ఇట్టివి నేయువారికి యంత్రనిర్మాతములును మిక్కిలి తెలకుఁజలును అయినపస్త్రములచే గిరాకి తగ్గినను బ్రతుకు బొత్తిగా నశించలేదు. సాధారణమైన బట్టల నేయువారికి ప్రాణము కంతగతమైనది. ఈనుధ్యమున విదేశవస్తు బహిష్కరణ సమయబద్ధకంఁబులైన దేశభక్తుల ప్రచండప్రయత్నముచే వారి కిసుమంత గిరాకిపొచ్చి లాభము గిట్టగలిగినను ఇది తాత్కాలిక విజృంభణమేగాని నిక్కమైన యభివృద్ధిగాదు. “ముల్లదీయుటకు ముల్లేసాధన” మన్నట్లు, యంత్రబలములచే మన వృత్తులపై ఛాకిచేయువారిని యంత్రబలముతోనే యెదిరించుట తప్ప వేఱొండు జయప్రదోపాయంబులేదు. స్వదేశ విషయక ప్రతిజ్ఞలకన్న స్నిగ్ధతరపస్తుసంఘటనయు కార్యసిద్ధికి (బహువ్ర)ము.

దూదిన గింజలను వేణుపటచి దూదిన అదిమి చిగియూట గాఁ గట్టుయంత్రములు. ప్రత్తిపంటలు ప్రబ్బడిల్లు పొంకాయ, అహమ్మదాబాదు ఇత్యాదిపాతములలో నూలుల కొలచి

చున్నవి. బరోడాసంస్థానములో సుక యంత్రశాలయైన లేని గొప్ప గ్రామము లఱుదు.

1904 సం॥ లో సీ యంత్రశాలలసంఖ్య 695. అందలి పని వాండు 75,500 మంది. ఇవియన్నియు నించుమించుగ స్వదేశ జన స్థాపితములు.

జనపనార (జాట్) యంత్రములు

జనపనార ముఖ్యముగా బుగాళాదేశమున నగుపంట. గోర ములు కట్టుట యొందలగు కర్తలు యంత్రములచే రచింపఁబడు చున్నవి. 1828-వ సంవత్సరమున 620 రూపాయల స్వల్ప మగు సరకు ఇంగ్లాండునకుఁ బంపిరి. ప్రప్రథమము యంత్రశాల నిర్మింపఁబడినది 1854 వ సంవత్సరమున.

1892 వ సం॥పు ఆదిని ఊడిన ప్యాక్టోరీల సంఖ్య 26. వీనిలో మొత్తపు మూలధనపరిమితి 137 లక్షలరూపాయలు.

1904 ■ సంవత్సరాదిని ప్యాక్టోరీలసంఖ్య 38 టికిని, మూల ధనము 748 లక్షలకును ఎక్కినను. ఇందులో సుకవిశేషము. అంగ్లేయుల మూలధనము వాయురోగము వచ్చినట్లు పూర్వ స్థితిలోనే కదలలేక నిలిచియున్నది. స్వదేశీయులది కవిస్వస్థము రీతి గంతులుచేయుచు నెగయుచున్నది.

నార నదిని మూలము గట్టయంత్రములు 1904 వ సం॥ లో 155 ఊడినవి. వీనిలో పనిజేయువాధిసంఖ్య 21,000.

1904 సం॥ లో 13 కోట్ల వెలగల సరకు పరదేశీయూత
పెడలెను. ఈ నారవలె స్వదేశాభిమానముగల చేతనాచేతనము
లెన్నియులేవు. ఏలన ఇది హిందూదేశమువందూ దప్ప మఱెచ్చ
టను ఎదుగదు. దేశమువిడిచిన ప్రాణము విడుతు మనువారు
మనదేశములో ననేకులు. ఈ విషయమున గోగునారవంటి
యోగ్యులేదును లేరు. ఇకముందు “పంచమాతరం” అని
అభివాద హాశీర్వాదములు చేయుటకుబడులు “గోగునారవంటి
వారు గండు” అనిన నెంతో స్వారస్యముగ నుండు నని వా
యభిప్రాయము. దీనియందు మనకు నేకచ్ఛత్రాధి పత్యము
గలదుగాన వెలలుపెచ్చుచేసినను అమెరికావారు యెదలగు
వాడుక వారు మన మొద్దనే కొనవలసిన వారుగా నున్నారు. ఈ
విషయం బటుండనిడు. యంత్రప్రాబల్యము హస్తకళల నంత
మొందించినది. చేతితో సిద్ధపఱుపఁబడు సరకులు బహ్వల్ప
ములు. పూర్వమువలె పంచులు, గోతములు, నారచాపలును
అట్ట కరకృతములుగావు.

కాకితములు

చేతితోఁ జేయఁబడు కాకితములు ఈదేశములో నున్నవా
లేవాయని సంశయింప వలసినంత తక్కువయైనవి. తక్కువ
మాత్రమేగాదు. మిక్కిలి మోటుగనుండుటచేత బొట్టములు
గట్టుటకును దగనవిగ్గానున్నవి. పూర్వముకామెకప్పు డిది యా
ద్యంతమును చేతిఁజేరినపని. ఇప్పుడు హాని చేతివాసన యను

నది తగులదు. యంత్రకళలపోటీ యను వెల్లువలో హస్త కళలుబడి, కొట్టుక పోవుచున్నవి. ఏలన యంత్రకళలలో ముత్పత్తికులు. ఎక్కువ. వెలయుతక్కువ.

ఈదేశములో బాంకాయరాజధానిలో 4 ను బుగ్గళలో 4 ను యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్ లో 1డియ నంతు మొత్తము 9 కాగితములకాలలు 59 లక్షలమూలధనమును 4,500 మంది పనివారును గలవి 1904 లో నుడివవి.

ఈ దీర్ఘ చర్చవల్లజేలిన విషయము లే మున్ను:—

(1) మనవారు ఆంగ్లేయులు తో ఏజూపినగంగాని ఇదివఱలో నైజామాధ్యక్షమున ప్రత్యగ్రవధతుల నవలంబించు నంత సాహసికులుగా నుండలేదు. ఇప్పు డిప్పుడు ప్రాధులై స్వచ్ఛంద ప్రవర్తనకుం గవంగుచున్నారు. అయినను మొత్తముమీఁద అవునో కాదో యని సందిగ్ధములైన పద్ధతహారముల జోలికి వంతగాజోదు. ఇందునకు గారణములు. ధైర్యము చాలమి. అవివేకము, 'నవీనమన్న నాకు నలదురా అబ్బా!' యను పెద్దలనాటనుండి వచ్చినప్రవృత్తి, నష్టమునకోర్పు నంతటి భరికులు గాకుంట, పంఘీభావకత్తి మొలచియు మొలవక యుండుటయు, ఇత్యాదులు.

(2) అయినను మనవారు ఉపేక్షగల్గి యుండలేదు. దీర్ఘ చిద్రమండి యిప్పుడే లేచిరి. కన్నులు తటాలునఁ దెలుచుట

కష్టము. కాకపోయినను ఊపిరిబిగబట్టియే తలవనుద్యుక్తులై యున్నారు.

(8) యంత్రకళలు అధికవృద్ధి న్యాయానుసృతములు. రాశి యొక్కవయా కొలది వ్యయప్రయాసలు యథాకమముగ హీనములై వెలలకు సపజయముఁ బుట్టించఁజూచును. హస్తకళలు కొంచెముగా మాత్ర ముత్పత్తితీయుట కనుకూలించు నవిగావ నిట వెలలుబాల తక్కువఁజేయుట సాధ్యముగాదు. కావున యంత్రకళలు దండెత్తివచ్చెని హస్తకళ లస్తమింపవలసినదే.

ఈకడపటి యంశము విమర్శచేయుటకునై, సంగతులు తెలియనిచో విమర్శచేసియు నర్థము కామగాన, నుపోద్ఘాతమునా యంత్రవృద్ధిగూర్చి యంత్రవాదవలసినవచ్చె. ఇంక ముఖ్యంశ ప్రశంసకారంభింతిము.

యంత్రకళలవలన ప్రజకుమేలొకీదా?

యంత్రములు సర్వాసర్థములకుంబాపి, దాల్చిద్రవ్యము దొలంగించి, భూలోకమును స్వర్గసమముజేయు వని కొందఱు పేరాసతో నెమరుచూచుచున్నారు. ఈచిత్రభ్రమకుఁ గల్పకము లేవనిన

(1) కార్యసాధనమునకు చలన మాధారము. ఉత్పత్తి యనగా రోపస్థలభేద మావిర్భవించుటయేకాని వ్యతింత్రమును వస్తుస్పృష్టిగాదనుట పూర్వమే ప్రకటించబడియె చల

నమువలన స్థలభేదము కలుగు ననుట స్పష్టము. రూపభేద మన్నను వదియే. నూలును బట్టలుగా నేయుట యననేమి? వాని నొకవిధముగాఁ జేర్చుటయనికాదే? చేర్చుటయన్న స్థానాంతరకల్పనయేకదా? మఱియు, తుపాకి మందువకు నిప్పు తగిలిన మందు మాయమై గర్జతో వాయు రూపమై పోవును. బట్టలలో నూలు గోచరముగానున్నది. ఇందు మందు అగోచరమై నదిగదా! ఇదియు నట్టిమాత్పేనా వేరా? అని యడుగవచ్చును. మనుష్యకార్య సంబంధములను బట్టిచూడ నిదియు భిన్నము గాదు. ఎల్లన, మందు ధమ్ అని పెట్టుట అందులోని స్వత స్సిద్ధమైన శక్తిచే నైనదిగాని మనుష్యప్రభావ జనితంబుగాదు. మనకు సాధ్యమైనది యొకటే. ఏమన భిన్నములుగానుండు నిప్పు మందు వీనికి సంయోగముఁ గల్పించుట. తక్కిన వన్నియు నావస్తువుల స్వాభావికములై అంతర్గతములై యున్న గుణముల ప్రభావములు. కావున మనుష్యమాత్రుల కుండు మాహాత్మ్య మొక్కటియే. చలనశక్తి. ఈ యొక్కదానిచే లోకమునంతయు వశముగఁ జేసికొనుచున్నాము.

చలనశక్తి నిదివఱలో బాహుబలమే తావలంబుగా నుండెను. కేవల బాహుబలముచే నెంతని సాధింపవచ్చు? ప్రకృ తియు బాహుబలమునకుఁ దోడు ప్రకృతిశక్తుల బాహుబల నాడించు ధీశక్తి వచ్చినది. ఇంకముందు అనంతములును అక్రాంతములునగు ప్రకృతిశక్తులే సర్వముజేయును. మనము

మోటుపనులగాలియైనదగులక నాగరికత గలిగి వానిని నుండవచ్చును.

అవునుగాని ప్రకృతిశక్తులను యంత్రముల నిమిత్తముగాని యవినునకు నేవావృత్తి జేయవు. యంత్రోద్భూతికి ఇనుము, బాగ్గు, కావలయునుగదా! ఇంగ్లాండులో నుండు బాగ్గు ఇంక నిన్ను జేండ్లకన్న నెక్కువ చాలిరాదని శాస్త్రజ్ఞులు నిరీయుగ లలికిరే? బాగ్గునుగైన మనగతి యప్పటికి 'యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి' యేనా?

అనియడిగిన సమాధానము. బాగ్గులేకున్నను విద్యుచ్ఛక్తి గమనకాలిగ నుండలేదా? ఒక్క కావేరినదినుండి శివసముద్రము, కన్నంబాడి యనుచోట్ల నీరు ఆకాశ గంగగా బడుటచే తత్పుతన వేగమువలన నంతో విద్యుచ్ఛక్తి యావిర్భవించు జేసి గవర్నమెంటువారు కోలారు లోని గమలకును బెంగు భూరు మైనూరు పట్టణవాసులకును యధేష్టముగ శక్తి సుసాగు చున్నారనుట తెలిసియే యున్నది. పృథివిలోనుండు వదుల వంతయు కీనుమలలో కట్టలుగట్టి యావి, 30 లేక 40 అడుగులు పొంగి దుముకునట్టు చేయుటచేతను, హిమవంతము, ఆల్పు ను, ఆంధీను ఇత్యాది గగనచుంబగంభీరగులునుండి పాణు వదులలోను పొందనిహార ప్రవాహములలోను నడగియున్న శక్తిని వెలికిడియుటచేతను చలనక్రియ యంత్రాధీనముగ జేయవచ్చును. శవదులు నమసి, పోవునాకును నిద్రపోము

గదా! నూతన ప్రయోజనములు గనుగొనకుందుమా? ఇప్పుడే అక్షయ ద్రవ్యమనందగు 'రేడియ' మను లోహమును వాడుకలోనికి దీసికొని రాలేదా? అనికా స్పృహలుపల్కుదురు.

మఱియు నమెరికాలో 1902 సం. లో 40,000 రైల్వే ఇంజనాలు పనిలో నుండినవి. వీనిచేనగు కార్యము యంత్ర రహితతంత్రములచే జేయఁబూనిన 7,60,00,000, గుట్టములు 1,90,00,000 మనుష్యులును గావలసినప్పుడు. అయినను రైల్వేలలో తోలువారు ప్రేషమాస్త్రులు, సహా సిబ్బందియగుతయు 10,00,000 మందే. కావున 1,80,00,000 మంది శక్తి యంత్రోద్యోగములకై యంత్రయుక్తిచే మిగిలింపబడిన దనుట యెంత చోద్యమో యోచింపుడు! ఒక్కమిషన్ ఉండిన నూలుగురుపని పూర్తుండినట్లు. అందఱికిని యంత్రములు దొరకిన హాయిగా దొరలవోలే పనిజేయించుకొని తమయిల్లే యింద్రలోకముగా నుండవచ్చును గదా!

ఈ వివరములైన యూహలు నీటిబుగ్గలవంటివి. మిగుల తభుకుగానున్నవికాని గట్టివిగావు. ఎట్లన

(1) క్రమశీని యింద్రభోగము కొనసాగు కోరికగాదు. యంత్రవిద్యారామమునందును పనిజేయించుట యందును నైన మనము ప్రయోసపడియే తీరవలయు. ఈ ఘాత్రపు గడ్డమును నష్టమొట యేవాటికిని తిట్టసింపదు.

(2) యంత్రములవల్ల ప్రాణాధారములైన షడ్విగహణ క్రియలు అనగా కృష్యాదులు అంతగా జైపుల్కీమునకు రావు. అన్నిటికన్న యానమునందు యంత్రము లతి నమర్థములై యున్నవి. ఓడలు పొగబుట్లు ఇత్యాదు లిట్ల దృష్టాంతము. దీనిచే వినిమయము వికస్థిల్లినదేగాని తత్సమములుగ పంటలు లోహములు, నాతీతములుగాలేదు. యానమునకుఁ దరువాత చూపభేదకళలతో యంత్రములు విరివిగ ప్రయోజకములు. అయిన నేమి ? వినిమయపరివర్తనము లెంతస్ఫూరములైనను భూమ్యాదులనుండి యాకర్షింపఁబడు వస్తువుల నన్యక్రమింప పరిపినవే గాని యంత్రక్రమింపఁ జాలవు.

(3) పరికర్షణార్థము యంత్రములు గొంతవఱకే గాని ఎక్కువగానుపయోగించుట లాభకరము గాదు. ఏలయున, కృషి విషయమైన నిదర్శనముం జూచుఁడు! విత్తులు చల్లుటకును బావుల నుండు నీరు లాగి పాటువల్లు చేయుటకును యంత్రము లనుకూలములు. అయినను వానలు గావలసినవే గడ! యంత్రములచే వాన నాకర్షింపఁ జూచుట పిచ్చి తలంపు. మఱియు కాటు ననుసరించి ఫలిత ముండును. ఇచ్చవచ్చినప్పుడు కోతిగ గింజలు చల్లిన మొలచునా? కావున నదనుల వేది ఫలితము పలయునే కాని ప్యాక్టోరీలలోవలె సమయానమయములకు విచారించక ప్రవేశించుట తగదు. ఇందుచేత యంత్రములను పదా పోనిచ్చుట యసంగతము. సర్వదా త్రివ్రాచును నుండక

అప్పుడప్పుడు వత్సరమునఁ గొన్నిమానములు మాత్రము డాప
యోగించినచో గిట్టిరాదు. మఱి త్రుప్పుకట్టి చెడును. యంత్ర
ములు బీగములవలె' వాడుచుండిననే గాని లేనియెడ బీగ
వడును. భూమి యలసి నిస్సారమై యుండువేళల యంత్రము
లతో నుసిగొల్పఁ గాదు.

ఇట్లనుటచే యంత్రములు శుద్ధముగ ననేక్యములని యెన్నఁ
బోకుండు. ఐరోపా, అమెరికా, దేశములలో మైఖేలొలడి
విస్తీర్ణమైన క్షేత్రము లుండఁబట్టి దున్నుట, కోయట, పాకు
దల ఇత్యాదులు యంత్రములముగఁ జేతురు. అయినను విని
మయపడిన ర్తన తొల్రంటులంబలె కృష్యాదుల యంత్రములం
ప్రశస్తములు గావు. అనఁగా పోల్చి చూచిన నల్పశస్త్రము
లనుట గాని బొత్తిగా శస్త్రములే కావనుట గాదు.

కావున యంత్రములచే నాహారపదార్థము లపారములై
ఆశలి యనునది యెట్టిదో యనుకల్లు సుఖితుల వెలయు జేయు
ననుట కల్ల. తిండి లేక తల్లడిల్లుదుమేని యంత్రములచే నెన్ని
సింగరములు లభించినగోమి? భోజనము మట్టై కట్టను దొడు
గను నిట్టలముగ నున్నను ఇంద్రుని నీటు మనకు రాదు.

(4) గృహనిర్మాణమునందును యంత్రము లల్ప ప్రయోజ
కములు. జన సామాన్యమునకు ముఖ్యముగా వలసినవి రెండు.
ఉనరపోషణము, నివాసస్థానము, ఈ రెంటియందును యంత్ర
ములంత యుపయోగకరములు గావు.

(5) ఐహోపాలో యంత్రములవల్ల అత్యుత్పత్తి కలిగి అతి వృష్టిరీతి నుపాధి కాన్పదమూటయు సకృత్తుగే గలదు. యంత్ర శాలల సూరక నిలిపిన సాధనములు చేసునుగావ. సరకు లెంత యున్నను వెలలు పాడైనను వెనుదీయక నిరంతరోత్పత్తికిం బూని యొందారుతో స్పృహించి తాము జెనుటయేగాక, అన్ని సరకులును బరస్పర సంబంధము కలవిగాన, ధరల నెల్ల నుయ్యాలలూగించి దేశమును త్రిోభాస్పదముగఁ జేతురు. ఇది నిజమైన కన్యమే గాని, మన దేశములో నంకురించు నాపద గాదు. అధికృష్టప్రయుక్త బాధలు ఇంకను గొన్ని శతాబ్దముల కైనఁ నిటఁబ్రవేశించునో లేదో? ఆశలిచే జచ్చువాఁడు దాని కన్న నజ్జీర్ణ బాధయే మేలని తలఁచుఁ గాదే? కావున పాశ్చాత్యుల పాలిపెద్దత్తును మనము లక్ష్మీదేవి యనియే కొనియాడ వచ్చును.

(6) పూర్వోదితరీతి నితరులకు భరణప్రాప్తియై మొత్తము మీఁద రాజ్యము బాగుపడినను యంత్రములచే స్థానభ్రష్టులైన కర్షకరులకు నదియొక సమాధానము గాదు గనుక వారు హింసఁగొందు. చూచుఁడు! ట్రాంబండ్లచే కూలి గోలుపోయిన జట్కాబండ్లు తోలువారికి ఇంకెవరో కల్లుద్రావక భార్యలకు బంగారు సొమ్ములు పెట్టుటచే గడువుచల్లనవునా? దేశమునకు మేల యంతియి. ఇందనిండు! వారి గతి యేమి? అమెరికాలో 180 లక్షల మందికి శ్రమ విగిలించు బడెననియు జెప్పెడిను

గదా! కనుటకు తియ్యగ నన్నియు నున్న శ్రమ మిగిల్చినను మేలే. అశ్రమచేతనే జీవనము జరుగవలసియున్నపుడు దానిని మిగిలించినయెడల నేదేవునకు ప్రీతి?

వృద్ధియొక్క- లక్షణము

యంత్రములచేత కొండటికి కీడు మూడు ననుట నిజమే. ఎవ్వరి కెన్నందును ప్రి కష్టముచు గలుగ ననుట జాతితమైన యతికయోక్తి. ఇందుచేత యంత్రములు హానికరము లనియు త్యాజ్యము లనియు భావించుట యవివేకము. యంత్రకళలే గావు. ఏవిధమైన వృద్ధికిని తద్విరుద్ధమైన వస్తుశీయంబు ముఖ్యంబు. ప్రాచీనులు వచించినట్లు లయమును సృష్టికీ బ్రధానము. సూతనముగ మేడఁ గట్టించవలయునన్న ప్రాత గోడను బగులఁ గొట్టించవలసినదే. బిడ్డను జెంచవలయునన్న తల్లికీ బాలు నప్టమౌను. అనేకులు వీరస్వర్గగతు లైనంగాని రణమున విజయము రాదు. కావుననే స్వపరమైన దృష్టితోఁ జూచు నికృష్టాత్ములు పురోవృద్ధియం దనాదరులై యుండుట. జనసామాన్యమునకు మేలు గలిగినను తమకుం గలుగునను నిశ్చయము లేదు గాన అట్టివారు 'కష్టించి ఫలమేమి' యని తమ తమ పరులను మాత్రము చూచుకొని సంఘ మేగతిఁ బోయిన నేమి యని యుందురు. ఇంచుచే మూడు పీఠికలి చేటు మూడుల నిజమని ఇతివఱకే వివరించితిమి. చూడుడు! ప్రతిభయుండును "జయము మొదిననేమి? నేను బ్రతికి రా

గలనో లేదో? ఒక వేళ నేను జన్మితి నేని దేశమంతయు నైత్య
ర్యవంతుల మై యున్నను నాకేమి లాభము? ఎవరె ప్లనను సరే.
తప్పక నేను మూగము జీవముతో నెటులు నని దేవుడు వర
మిచ్చినంగాని యుద్ధమున కుద్యుక్తుడంగాను” అని యోచిం
చునేని పరాజయము మాటయేల, యాహ్వనము యుద్ధమునకే
నొడగదు. అట్లుండు మూకల శాత్రువు లడఁటి మ్రాకులఁ
గూర్చివట్లు పడగొట్టుదురు. తన పరముగాక సంఘపరమైన
దృష్టితో గణించువారు తమ కెట్టిపాడైనను సరే, రాజ్యమైన
భాగపడిన జాలు ననియు, సంఘ మడుగంటిన నెల్లము తమకును
మానప్రాణపరిహారము తప్ప దనియుఁ దలంచి ధనాపరములు
దొక్కడైన సుఖమును గీర్తియు గాంక్షించి యుద్ధోన్ముఖులై
మగ్గుటియిం బ్రకటింతురు. అందుచే దమకును జయ మచ్చిన
సభ్యవచ్చును.

శాత్రున ప్రవర్తనలు యుక్తములూ, అయుక్తములూ, యని
చర్చించువేళల సంఘపరమైన బుద్ధితో మేలుగీళ్ళ నూచిచూచి,
మొత్తము మీఁద పరమాహమునకు ముచివని యేర్పడిన
నాచర్యలు అవశ్యానుష్ఠేయములని గ్రహించి ప్రవహించుట
యొక్కటే సుసాధరసాధనంబైన తత్త్వంబు. అప్పుటముగ
మేలు మాత్రము గలిగించు క్రియ లిలోకంబున తేవ్ర
“కష్టము లేనిది ఫలము లేదు” అనునట్లు ప్రతి ఫలమునకు
నుంకము నీలిని కష్టముగను విధింపబడి యున్నది. ఈ కష్టము

‘నామీందఁ బడునో నీమీందఁబడునో’ యని వెఱచువారు విజికి పండ్లు. అట్టివారికి భాగినతనమే మున్నాటికి సిద్ధము. కావున యర్థత్రకళలు నిష్కృష్టముగ ఉపకార మొనరించునవి గాకున్నను సమష్టిని త్రేయస్కరంబు లొట సంగ్రహణీయములు గాని నిగ్రహణీయములు గావు.

(7) యంత్రములలో శేకపరిమాణ రూపములు గల వస్తువులఁ జేయవచ్చుగాన వానిలో నేర్పిన మెకభాగము విజిగి నచో ముగ్ధామత్తుకొఱకు పనిపానిని వెదకికొని పోక, యట్టి భాగము నింకొక్కటి దెప్పించి చేసికొనవచ్చును. బైసికలులు (అపఁగా కాల్చితోఁ ద్రొక్కఁబడు రెండు చక్రముల రబ్బరు బండ్లు) చేతి గడియారములు వీనిలో నొక చక్రమో ముల్లో చెడిపోయిన ఇంకొక చక్రమో ముల్లోరప్పించి యథాప్రకారము నడుచునట్లు చేసికొనుట బహు ములభము. హస్తకళలలో నింత నిష్కృష్టముగా పరిమాణములు గుదుర్చుటకుఁ గాదుగాన, మన యుండ్లలో నగలు క్రిందఁబడి కీళ్ళు, మరలు, మొక్కపోయిన సాధారణముగ నానగను జేసినవాఁడేగాని ఇతరుఁ డద్దాని నలవరింపఁ జాలఁడు.

అమెరికాలో కావువారు అందఱు నొకచోట నిండ్లుగట్టుకొని నముదాయముగా వసియించుట లేదు. తమతమ పొలములలో గృహము లేర్పఱిది వసించురు. ఆ పొలములఁ నూఱుల కొలఁది నెకరాల విస్తీర్ణములుగలవిగాన వారు ఒంటరి

గాండ్ర రీతి నుండుట పద్ధతిగా నున్నను న్యవసాయమునకు వలయు యంత్రముల తఱచుగా వాడెదమే. సమీపమున మరమ్మత్తు పావులు లేకపోయినను యంత్రముల నుంచుకొనుటకు పైని వివరింపబడిన నిష్కృష్టపరిమాణ లక్షణమే అనుకూల కారణము.

(8) నుఱియు చేతిపనివాండ్రు తమ వృత్తిలో నష్టమైన వేతాక వృత్తిలో తటాలునఁ బ్రవేశించుట సాధ్యము గాదు. వడంగి యెంతో తరిబీతు లేనిది కష్టరీ కానేరఁడు. చాకలి మంగలి యాటయు, మంగలి చాకలి యాటయు వరప్రసాద మున్నంగాని ఈజేరదు. కావున నష్ట మున్నను కుడితిలోని బల్లి మాదిరి నందే నిలిచి శ్రమపడుటయో తుదకు వ్యాపారరహితమై యేమియుఁ జేయుటకు లేక తిరిపెమునకుఁ దిరుగుటయో వారి నొసల లిఖింపబడిన వ్రాత.

యంత్రకళలో వృత్తులు మార్పుట యంత దుస్సరముగాదు. వీలన సర్వయంత్రములకును గొన్ని గుణములు పోకలు సామాన్యములు. వీని నెఱింగివవాఁడు ఒకకాల విడిచి ఇంకొక కాలకుఁ జూచినను అతిశ్రేణుకాలమున నీక్రొత్త పనిని నేర్చుకొనఁ గలఁడు. కావున లాభ మెక్కడ నెక్కువగ నుండునో అందు దిగుటకు హస్తకళకన్న యంత్రకళలో నెక్కువ వీలున్నది. అనుగా జనులు జాతిమతాచారబద్ధులుగాక విచ్ఛలవిడి సంపదించు జీవములొనను సమజమహాహ్వంబు.

యంత్రములకుఁ బ్రవేశము లేని వృత్తులు

ఈ వ్యాఖ్యానముఁ జూచి కొందఱు కాలక్రమమున యంత్రములు నిమగ్న వ్యాపారముల నాక్రమించుకొను నేమో చేతులకుఁ జేయును పను లేమియు లేక నానాటికి జీర్ణములై నిస్సారములై పోవునేమో! అని శంకింతురేమో? అట్లు శంకింపనక్కఱు. గానము, విహితంబుల కన్నింటికింబలై యంత్రకీటిని మేర లున్నది. అది యపారంబు గాదు. అనేక క్రియలు హస్తపాద్యములు గాని యంత్ర పాద్యములు గావు. అవి యేవనినః—

యంత్రము లేకవిధమైన గమనముచే కార్యముఁజేయును. మాదికర్త కాలలో నూలువడకు యంత్రములుఁ జూడుదు! అది యొకేలిరుప నొకేవేగముగ తిరుగునుగాని స్వచ్ఛందగమన శక్తిగలిగి మనయట్లు వంకరటాంకరగ నానావిధగతులఁ జరింపఁజాలవు. రైల్వే ఇంజిన్ చక్రములయొద్ద ముందునకు వెనుకకును గొట్టికొన్న గుండ్రమును స్థూలమును ఒకగఁజము పాశుగును గల కడ్డిని మీరు చూచియుందురు. అది ముందునకు వెనుకకుఁ జొవుగాని పిచ్చికుక్కవలె చుట్టచుట్టి తిరుగు మన్న దానిచేతఁ గాదు.

కావున నేయంత్రమైనను సరే నియమితమైన యొకే తీరున తిరుగుట మాత్రమేగాని పలుదెలుగుల విహరించుట దానికి

సతీతమైన మాహాత్మ్యము. చేతనాచేతనములకుఁ గల ముఖ్య వ్యత్యాసములలో నిది యొకటి. అర్థహాస్యము నెలాడేము కోడి తిరుగు తెలుగున లక్షహాసయలు చేయు యంత్రము దిరుగ నేరదు. కావున అఖండము లగు చిత్తరువులు యంత్రములచే రచింపఁబడుటకుఁ గాదు. చీటీగుడ్డలు మొదలగు వానిలో వేయఁబడియుండు ప్రతిమలు నోలుతపాస్త లిఖితములు గాని యంత్రలిఖితములు గావు. నేత పనికిని, నేసినవానిపై ముద్రింపఁబడు ప్రతిమల పనికిని ఇదియొక తారతమ్యము. నేతపని యాద్యంతము యంత్రకృతము. ప్రతిమ లన్ననో చిత్రించుట చేరి పని. ముద్రించుటమాత్రము యంత్రకల్పితము.

ముద్రించుట యన నేమి? ఒకపలకలో అక్షరములో రయిలో యొకతీరునఁ జేర్చి కూర్చితిమేని అవలక కాగితము, వస్త్రము, ఇటువంటి వస్తువులపై నొకదాని వెనుక నొకటిగా పడేపడే పడుట. కాగితము నొకయంత్ర మొక జాడగాఁ బ్రక్కకు లాగుచుండును. అది యొక నిమనమో రెండు నిమనముఁగో సాగుచుండిన పదప పలకను ఇమిడ్చియొందు భాగము లేచి తన ముందువచ్చిన కాగితపు భాగముపైఁబడి ముఱల వెనుకకుఁ బోవును. కాగితము మునుపటి యట్లు అవతలికిఁ బోవుచుండును. మరల రెండు నిమనములకో నియమితమైన యంతకాలమునకో పలక యథారీతిని పడి వెనుకకు ముఱలును. ముద్రాపణ మన నింతయే. యంత్రములు నిష్ఠామృతకారము

ఏకవిధమైన గమనమును గుఱివేయుచునేగాని చిత్రకారుఁడు వన్నెలు, గీతలు, పొందిక పాపఁగఁ జేర్చునట్లు నానావిధగతుల సమన్వయింపఁ జాలవు. ఇంతే కాదు. చిత్రమనఁగా భావప్రకర్షనమైన కృత్యము. చిత్రకారుఁడు, కవి, గాయకుఁడు వీరలు స్త్రీపురుషుల హృదయములోని భావములను రసములను, ఇంగితములను ప్రకటించునట్టియు నుద్దీపింపఁజేయునట్టియు క్రియలను సృష్టింతురు. జడవదార్థము లైన యంత్రములకు భావము లెక్కడివి? కాళిదాసునివలె కవిత్వముఁ జెప్పఁమా యని యెంత బొగ్గు నీసృజేసినను అవిచ్చిమోఁత దక్క. ఇంకే ధ్వనియు బయటికి రాదు. సౌందర్యము, హాస్యము, కోమలత, ప్రచండత ఇత్యాదిరసములు మనుష్యమానసాంతర్గతంబులు. వీనిని వెలిజెట్టు చేష్టలు మనుజుసాధ్యములు గాని యన్యంబు లెన్నఁటికిం గావు.

కావుననే వస్త్రాభరణాదుల యందును అద్భుతము లైనవి హస్తచిత్రములుగా నుండుట. మిక్కిలి సుకుమారములైనవియు రంగులు, శిశిరళిలు, గీటులు, ఛాయలు మొదలగువాని యిలంకారకర మగు కలయికచేఁ దీర్చఁబడునవియు నైన కళలలో యంత్రములకుఁ బ్రవేశము బొత్తుగా లేదు. శ్రీ శ్రీ అలెగ్జాండ్రా మహారాజుగారి పట్టాభిషేకవరిధానములు ఢిల్లీలో చేరితొనేయఁబడి బంగారు సరిగ్గ, ముత్యములు, నానావిధవర్ణ చిత్రములు వీనితో శృంగారింపఁబడినవి.

కావున యంత్రవ్యాప్తివలన చుట్టుకొండవము గలవారి శ్రీ
నాడును పనికి గతవు గాదు. తామసోగుణపూరితులైన
మందస్వభావులకు యంత్రము లుండివనోకటే లేకున్న నెకటే
అట్టివా రెన్నంటికిని ఎన్ని పనులున్నను కృతప్రారంభులుగారు.

సౌఖ్యస్వభావము

ఈకారణంబులం జేసి యనాయాసస్వర్గము యంత్రములను
పోషానప్రాప్తి జేసి దిగి వచ్చి మన కింద్రభాగము సిద్ధింపజేయు
సనుట విచ్చిమాట యని వ్యక్తికరింపబడియె. దేవేంద్రభాగము
రాదు గదా యని బుద్ధిశాలి యెవ్వఁడును జింతింపడు. ఎందున
కన, ఒక్క పనిపాటును లేక యూరక కూర్చుండిన నెట్టి భాగ
ములును మనకు రుచింపవు. కష్టపడిననేగాని సుఖము సుఖ
ముగఁ దోఁపదు. మఱియు సౌఖ్యము నాశించి యద్దానినే
అన్వేషించిన నీడయుఁబోలే నది మనము వెనుదగులు కొండ
ఇంకను ముందునకుఁ బోవుచుండునేగాని చేఱకకదు. సౌఖ్యము
తన్నెగోరి వచ్చువారి నిరసించును. అట్లుగాక కార్యసాధన
కృతాపధామలై చింత లేక తమ పనుల బాడలంబుట్టి పోవు
వారిని వల దన్నను వెన్నాడి కలఁచుఁ జూచును. ఇది సౌఖ్య
స్వభావము. నాకుం బాడి పురుషార్థములు పెక్కు లిటువంటివ
యని స్ఫురించెడిని. ప్రార్థనప్రమాదము 'నాకు' 'దేహము
ఆరోగ్యముగా నున్నదా' లేదా' యని నాడి నిరుప నిమిష
మునకును బరిశీలించి చూచువానికి ఆరోగ్యము నిలుచునా? ఆ

యాలోగ్య చింతయే యొక రోగము. చక్కగా చర్చించిది నాగేలి భుజముపై నుంచుకొని పొలముల బుద్ధి నిలిపి తన్ను దామటచువాడు ఆరోగ్యవంతుడుగ నుండుటయే కాదు, సమాధి నొనరించు యోగీశ్వరతుల్యుం డనినను దప్పు లేదు. ఇట్లే ముక్తి, ఆత్మజ్ఞానము ఇత్యాదిసిద్ధులు ధర్మనిరత చిత్తులను తమంతట వచ్చి చేరును. అర్థోదయము నట్లే. కేవలలోభబుద్ధిని ధనమునే యాకాంక్షించి పలవరించువారి జేశమున లక్ష్మీ చిర కాల నివాసముఁ జేయదు. ఐరోపావాదు ధనవిశాచావిష్టులు గారనుటకు వారి యైశ్వర్యమే ప్రమాణము. ఇది వింతయైన వలుకుగఁ దోచునేమో! వివరించెద వినుండు. లోభులు ధన మును బాతిపెట్టి దీపముబెట్టుకొని కావలియుందురే కాని ఇంకొ న్నదోఁఫలముల నిచ్చివచ్చి నుద్యోగముల వినియోగిం పరు.మూలధన ప్రయోగంబులేనిది ద్రవ్యములు విస్తరింపవు. ఈప్రయోగమునకు సాహసము ప్రేరేపక హేతువు. మానవుడు! వారు ఆశానాతు లనుకొందము. మన మాత్రలేని వారముకాము గదా? ఇన్ద్ర వారుమాత్ర మేల సర్వవిధవసమేతులైయుండుట? మన ముష్టదారిద్ర్య తాడితులై మలయుట? నిజము చూడఁ బోయిన నాదికారణ ముక్కటి. అయ్యది పౌరుషంతులై నైశ్చల్యముల నిగ్రహించి క్రుంగ నీక జేశాభిమానము, సత్యనిరతి గలిగి తమకైకంబును ప్రకటించిన సర్వసిద్ధులు కరతలామలకము లౌట స్వాభావికము. పౌరుషహీనతయే మన దుస్థితికిఁ గార

ణము. కావుననేగదా ఇప్పుడు సుమారు నూలు సంవత్సరములుగ కవిత్వము, తత్త్వశాస్త్రము, ప్రకృతిశాస్త్రము, శిల్పకళ ఇత్యాదులయం దెందును ఉత్కృష్టములైన కృతులెవ్వయు నీఖర్చుడంటన నుద్భవిల్లకుంట? తత్పూర్వము ప్రాచీనులు ఈ యన్నిటియందును బ్రగల్భులై యుండిరి. ఏకాలమున మన వారు పౌరుషమే ప్రధాన మని నమ్మి ఉక్కుతునకల స్త్రుండిగో ఆ వీరయుగంబులైన భారతకాలాదులలో శత్రుభంజనక్రీడ లోడ నర్వక్రీడలు, శాస్త్రములు ప్రబలియుండినవి. ఎప్పుడు బానిసతవంబు ప్రాప్తించి శత్రువులయు, దురాచారిములయు, కనుస్కల గ్రుక్కుమి క్కనక మెలంగవలసినవార మై మీనమంబు సింగారమునకకాని మగతనముఁ దెలుపుట కుంచుకొనని వారమైతిమో నాఁడే ఈశిఖండులచే నిండిన దేశములో నుండరాదని అర్థలక్ష్మియొక్క తెయేకాదు, ఆమె నడఁబాయకుండు సర్వలక్ష్మలును అంతర్ధాన మొందినవి. పురుషకారప్రకాశితులగుటచేత పాశ్చాత్యులు సర్వవిధములైన యభ్యుదయములకుఁ బాత్రులై రనుట యుక్తము. ఊరక వారిని లోభులనుట పాపము. ధనమును మాత్రము మూటలగట్టి ఇంగ్లీషువులకము లేని వారై యున్నచో నుకవేళ నట్లనినను తెల్లునుగాని ప్రత్యక్షముగ శాస్త్రసంఘముల నెల్ల శోధించి వికసించు జీవన మహాత్ములగు శుద్ధలోభులనుట చెల్లదు. అదియందనిటుండు.

యంత్రకళలచే దేశమునకు మొత్తము మీద మేలు గలిగి
వను జీతమునకుఁ బనిజేయు జన సామాన్యమునకు వీనివలన
ఎగ్గా లగ్గా, యనుట విచార్యము.

యంత్రకళలచే జీతగౌరవము తటస్థించు

గుణదుఃఖములు

(1) యంత్రోద్యమముల వెలలు సాధారణముగఁ దఱుగుచు
వచ్చును. అదెట్లనిన, యంత్రవ్యవహార మధికవృద్ధి ననుస
రించును. కృషివలె హిసవృద్ధి వీడితముగాదు. కావున పరకులు
హెచ్చుకొలది వెలలు లొచ్చును. అట్లాట ఒకవేళ కూలి
తగ్గినను ■ తగ్గినకూలికే మునుపటియంతయో ఇంకను ఎక్కువ
యో సామానులు గొనవచ్చును గనుక మొత్తము మీద
లాభమే.

పై వాదమునకు ఆక్షేపణములు:—ఈ లాభము నెప్పుడు
వడయఁ జాలుదురు? తాము వినియోగించు వస్తువులు యం
త్రకృతములైనయెడలఁ గదా! ధనికులు వాడెడి జరతారుకాలు
వలు, లోహపాత్రములు, మున్నగునవి యంత్రములచేఁ జేయఁ
బడి, బీడలుపయోగించు మట్టిపాత్రలు మోటుగుడ్డలును పూర్వ
మువలె హస్తనిర్మితములేయైన యంత్రీయముల వెలలు తగ్గిన
ధనికులకేగాని తక్కువవారికేమి మేలు?

మతీయు పూర్వము వివరింపఁబడినట్లు జనసామాన్యములను
రాఁబడిలో ముక్కాలు మువ్వనముపాలు వినియోగించు భోగ్య

ములు భోజనము గృహములు గట్టి గుడ్డలు. నివాసాహారముల యుత్పత్తిలో యంత్రము లంత సహాయ శీరులుగావు. ఇంక గుడ్డ లన్ననో ఇవి కొంతమట్టునకు వయములైనను సరాసరికి కోమలమకూల రచనయందుఁబలె కర్మకవస్త్రవయనమున యంత్రములు ప్రయోజకములుగావు. కాన మోటుగుడ్డలధరలు విశేషము వ్రాలవు.

ఇందుచేత: నుద్ధతులతో నమానమైన యువయుక్తతను పరిహీనులై నవారు యంత్రములవలనఁ బడయుఁజాల రనుట సుష్టము. శివిషయమునే ఇంకను విస్తరించి నుడివెద.

వస్తుసముదాయములు రెండు తెలుగులుగ విభజింప వచ్చును. అవశ్యకములు, అలంకారములు, అని.

అవశ్యకములు : భోజన నివాసాదులు. అలంకారములు : చీని చీనాంబరంబులు, భర్తహర్ష్యములు, మృష్టాన్నములు, మణిగణఖచిత భూషణంబులు మున్నగునవి.

యంత్రముమీఁద నావశ్యకములు హీనవృద్ధిస్థాత్రములు. అనఁగా బిడములు విశేషించి యుత్పత్తి జేయవలయు నన్న ప్రయము శ్రయము హెచ్చురు. జనసంఖ్య యెక్కువయగుదు, కాడుగలు, భాగ్యముల ధరలు, పైని తెగయుచుండుట యను భవ విధిలేమే.

అలంకారము బధికవృద్ధి స్థాత్రముల. అనఁగా రాశి గురు త్వంబు వహింపుచు ప్రయోక్రయములు లఘువు లగును. వీని

యందుఁ బరి పైవానియందు యంత్రము లంత తఱచుగా వాడఁ బడవు.

బీదలును సామాన్యప్రజలును తమయాదాయములో నెక్కువపాలు ఆవశ్యకములవార వేతురు. మహారాజులైనవారు అలంకారముల కర్పింతురు. నెలకు 1,000 రూపాయలు వేతనముగల యుద్యోగస్థుడు ప్రాణాధారములకై 200 రూపాయలు సేలవుచేసినను ఆదాయములో నై దింటనొకవంతు నెలకు 5 రూపాయలు తీయువాడు ఒక్కరూపాయ పారాయణికై బెట్టి 4 రూపాయలు ప్రాణమాన రక్షణార్థము వేసిన క్రివంతు ఆవశ్యక ప్రయముగదా? ధనికుడు ఆదాయములో 100 కి 20, బీదవాడు 100 కి 80 వ వంతులు ఆవశ్యకములకుఁ బెట్టుదురు.

యంత్రములచే నలంకారములు మాత్ర మెక్కువ న్ననుమగునుగాన పోల్చి చూచిన అధ్యులంజెందు సంతోషలంబు దీని లం జెందనేరదు.

(2) యంత్రములచే నుత్పత్తి హెచ్చుచున్నది. దానిచే నెలలు పడును. నెలలు తగ్గుదు అవ్వకము జాస్తీయగును. వాణిజ్య విన్యాసముచే మునుపటికన్న నెక్కువవిని వర్తకమున నేర్పడును. కావున యంత్రములచే ప్లాన భ్రష్టులైనవారు నూగనముగఁ గల్పింపఁబడిన ఇతరకార్యములలోఁ బ్రవేశించి ప్రాచైతరాలు కావచ్చును. కావున యంత్రములచే నేమాత్ర మెవ్వరికిని గష్టముగాదు.

ఈవాదము పూర్వమే ఖండితమయ్యెను మఱియుఁ బర్చితము.

వెలలు క్రుంగుకొలఁది వాణిజ్యములు పొంగు ననుట యమోఘన్యాయంబుగాదు. కొన్నిటియందు మనయాపత్తి త్వరలో మితి మీతిన దగును. కొన్నిటియందుఁ గాదు. బంగారు నెంత కూడఁబెట్టినను ఇంకను గూడఁబెట్టుద మను అశవదలదు. కావున నది యెంత వరపమైనను దానిక్రయము విరసముగాదు. మితాపత్తిపాత్రములైన వస్తువు లూరకలభించినను మనమెక్కువగా ప్రోగుజేయఁగోరము. ఉప్పు నయమయ్యెఁగదాయని హద్దుపద్దులేక నోటిలో నెవ్వఁడు నిండించును? మొత్తముమీఁద అవశ్యకముల మీఁద యనురక్తి త్వరలో నంత యొందుట స్వాభావికము. అర్థికారములయొ దంభశీఘ్రముగ నార్పఁబడదు. భోజనమునకై నూఱురూపాయలు సెలవుజేసిన నిది దుండగముగదాయని విస్తృతశాపారును, వగలు, కాశీచీరలు, సాగసైనతండ్లు, శృంగారాగారంబులు, ఉద్యానవనములు, ఇత్యా ద్యతిశయిత భోగభాగ్యంబులకై వేలకొలఁది భారవ్రాసినను అమితప్రయమని చింతింపరు. ఈ మనోభావము మేరమీఁద నదిగానున్న యుక్తమనియు, పురోవృద్ధికి ననుకూల మనియు వాగ్వికలాత్మక మనియు తొలుత పాంఛావిమర్శ వందవ్యమునఁ బ్రకటించిరి. అది యట్లుండె.

మఱియొకటి. సంకలితములైన వ్యవహారములలో. నెక దానికి మాత్రము వెలతగ్గిన దాని యష్టకము పెఱుగఁజాలదు. దృష్టాంతము. ఊరుగాయ బాసలు మామిడికాయలు లేనిది వ్యర్థములు. వానివెల యెంతచులక నైనను మామిడివంట నను సరించి ఎక్కువగనో తక్కువగనో యవి చేయఁబడును గాని ధరలు తేలిక యయ్యెఁ గదాయని యెక్కువగ నెవ్వరును గొనరు.

కావున నయము క్రయము యధాక్రమబద్ధము లనుట సరాసరికి వరియైనను విఱుగులులేని న్యాయముకాదు. మఱియు, క్రయములు అధికములై తుట్టతుడకు నూతనములైన యంగళ్లు ప్లాపింపఁబడు ననుకొందము. ఈస్థాపన తలఁచిన మాత్రాన అయ్యెడు పనిగాదు. కాలాంతరంబునంగాని తక్షణము నన వణ్యకాలలు పుట్టుగో, గు లట్టు బయలు వెడలవు. అట్లగుటచే నిష్పదు పని బోగొట్టుకొని పరితాపపడువాని! ఇవియెల్లు టైతోపచారము లవును? నేడు కూడు లేదని వాపోవు బీడలకు ఇంకాఱునెల్లలకు దివ్యమైన యుద్వోగము తనంతట వచ్చి మీ పాదములం బట్టుకొను వన్న నేమి తృప్తి? కాలాంతరము పన్ని యత మగునంతలో తమకే యాపని కుదురు నని యేమి నిశ్చయ ము? ట్రాంబండ్లు, జట్కాబండ్లును పరస్పర వైరముననున్న పమయంబున కొందఱికిఁ గీడు మూడకపో దమట అనివార్య సిద్ధాంతం బని యంటిమి. అయ్యది నిశ్చంపలము.

(౩) మూలధనము శ్రమకువాలవాలము. మూలధనం బట్టి వృద్ధియైన అనగా నుద్యోగముల నెక్కువగఁ బ్రయోగించు బడిన పనులును ఎక్కువగాను. పనులేక్కువయైన పనివాండ్లకుమీలు. దీని యాధార్థ్యము సంగీకరించితి లేని యంత్రములూ కర్తృకరుల కుద్యోగదాయకము లనుట నిరూపింప వచ్చును. అదెట్లున. యంత్రోత్పాదితముల వెలదగ్గును. దానివలన బీదలుగాకున్నను ధనికులైనను ఈ ప్రితవస్తువంపాదనంబున మునుఁజికింపు తక్కువప్రయముఁ జేయుదురు. తక్కువప్రయముచే నెక్కువగ విగులుఁబెట్టఁ గలరు. ఇట్లు మిగిలిన వీక్షింబులు మూలధనంబులుగ నూతనోత్పత్తికై యుద్యమములం దొడంగుదురు. అందుచే వృత్తులు వర్ధిల్లి తొల్లి యంత్రకలాపాదయన్ము నలవ స్థానభ్రష్టులైన కర్తృకరులకు మెఱువ జీవనోపాయముల నమకూర్చును. యంత్రములు శ్రమను విగుల్పుటయే కాక మూలధనమును మిగిల్చి మూరుకొనిఁజేయుఁ గావునను, ఈ మిగిలించుబడినరెండును కలిసివంగాని వ్యర్థము లగుఁగాన, పరస్పరాతర్హిత్యక్షయితము “అగుటఁజేసియు, చిట్టచివరకుఁ దప్పక సంగమించి నిరవధిక భవరాసులకు జన్మభూములై భాగ్యవంతులకును నిర్భాగ్యులకును సమానముగ సౌఖ్యము తొడఁగూర్చును. కావున యంత్రములును హస్తీములును ఇతరేతర దోహదములుగావు. అన్యోవ్యసహాయకారులే.

హైవాదమునకు అక్షేపణలు:—

చిట్టచివరకుఁ గలిసి సుఖించుట యట్లుండనిండు. చిట్టచివర యున్నగా కాలాంతరమున ననుట. ఈ కాలము స్వల్పమో దీర్ఘమో ఎవరెఱుంగుదురు? క్రొత్తవృత్తుల నతిశీఘ్రముగ నలవరించుట యపంభవము. ఈ సుధ్యములో కడుపాత్రము నెట్లు భరింపనేర్చుము?

మఱియుఁ గూలివార మైనమేము చిడ్డపాపలు గల సంపారులము గావున తావుమార్పుట బహుదుర్లభము. తావు మార్పుటయే దుర్లభ మనఁగా నిక దేశదేశములఁ ద్రిచ్చుదుట యనకలనైన నసంభావ్యము. మూలధనమో మాయట్లు స్థావరము గాదు. తొక్కులు గల పక్షీనంటిడి. ఇంగ్లాండులో మిగులఁబెట్టఁబడిన పసువులు ఇండియాఁజైల్వలలోను చీనాదేశపుఁజైల్వలలోను, దక్షిణామెరికాయందలి గోధుమపంటలయంధుమ విక్షిప్తములై యుండుట సర్వజన విదితమేగదా! కావున విశేషించిన విత్తములచే మాదేశములోని వృత్తులు పర్యవంతము తొననుట యేమినిజము? చంచలమైన కరిషణముతో ప్రపంచాటవముఁజేయ మేము హనుమంతులము గాము హనదులము గాము! ఒకవేళ చీనా, ఇండియా, అమెరికాలోని ప్రజలకు బత్తము పర్యమైనను ఇంగ్లాండులో యంత్రములచే గతశవదులై పగలమెగులు మాకు నందుచే నాడలి యంత మొందువా? కావున యంత్రములు పర్యక్రేయప్రదము లనుట వుంజిగల వారవలసిన మాటగాని కర్తవ్యదులు వచింపండగిన వాక్కు.